ความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันท์หทัย (อรทัย) อาจอ่ำ

ปาณฉัตร ทิพย์สุข

รุ้งทอง ครามานนท์

สุริยาพร จันทร์เจริญ

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิต ต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันท์หทัย (อรทัย) อาจอ่ำ
ปาณฉัตร ทิพย์สุข
รุ้งทอง ครามานนท์
สุริยาพร จันทร์เจริญ

โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.)

สนับสนุนโดย

บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันท์หทัย อาจอ่ำ และคณะ

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต.-- นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562.
100 หน้า.-- (โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน).
1. สถาบันอุดมศึกษา--หลักสูตร. 2. การศึกษาทางเลือก--การศึกษาและการสอน. 3. บัณฑิต--ทัศนคติ.
I. ฉันท์หทัย อาจอ่ำ. II. ชื่อเรื่อง.

เอกสารทางวิชาการ / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข 479

378.03

ISBN 978-616-443-255-0

จำนวน	60 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 1	มกราคม 2562
ปกและรูปเล่ม	ปาณฉัตร ทิพย์สุข
จัดพิมพ์	สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โทรศัพท์ 0-2441-0201-4 โทรสาร 0-2441-9333 www.ipsr.mahidol.ac.th ร่วมกับ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิพลังที่ยั่งยืน
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์เดือนตุลา 39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 0-2996-7392-4 โทรสาร 0-2996-7395

© สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต" เป็นผลผลิตหนึ่งใน 6 เรื่อง ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ "โครงการวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน" โดยคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิพลังที่ยั่งยืน และการสนับสนุนด้านข้อมูลและกระบวนการทำงานวิจัยจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) หรือที่รู้จักกันในนาม "มหาวิทยาลัยชีวิต"

รายงานการวิจัยเล่มนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญอันได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต และระดับความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาทางเลือกรูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต ซึ่งผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นคุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรและความคาดหวังของมหาวิทยาลัย และความพึงพอใจที่บัณฑิตได้รับจากการที่ความต้องการต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองจากกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิต

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าโครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลในครั้งนี้ ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการแล้ว แต่ถ้าหากคณะผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบหลักต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยชีวิตไม่ได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากรายงานเล่มนี้ไปพิจารณาร่วมกับข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ ในรายงานการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ก็อาจจะทำให้การพัฒนาบัณฑิตและผู้เรียนเป็นไปในระดับค่อยเป็นค่อยไป แต่ถ้าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ เชื่อว่าจะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสถาบัน ฯ อย่างก้าวกระโดดหรือสามารถปรับโฉมใหม่ของมหาวิทยาลัยได้ทันยุคสมัยที่บริบทแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงสูงและรวดเร็วมาก

ความร่วมมือ การต้อนรับ และความเต็มใจยิ่งที่คณะผู้วิจัยได้รับจากคณะบริหารส่วนกลาง อาจารย์และอดีตอาจารย์ทุกศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน บัณฑิต ผู้เรียน สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ฯลฯ ในช่วงการเก็บข้อมูลภาคสนาม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน

ด้วยว่าผู้เกี่ยวข้องทุกท่านให้คุณค่ากับการวิจัย ติดตาม และประเมินผลในครั้งนี้ในระดับสูง นอกจากการปฏิบัติงานด้านการวิจัยจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยยังประสงค์ที่จะเห็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเต็มที่ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ยกระดับองค์กร รวมถึงระบบและกลไกต่าง ๆ และองคาพยพที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับการจัดการศึกษาทางเลือกของ สรพ.

คณะผู้วิจัยหวังเพียงว่า รายงานการวิจัยหรือข้อค้นพบต่าง ๆ ในผลงานเล่มนี้ จะเป็นเทียนที่ช่วยจุดประกายไปสู่การเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยชีวิตให้เป็น **มหาวิทยาลัยทางเลือกที่มีความคุ้มค่ามากที่สุดสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต** และสามารถดำรงสถานภาพการเป็น **“โอกาสและความหวัง”** และ **“แสงเทียนส่องทาง”** ในเส้นทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อปวงชนของสังคมไทยได้อย่างแท้จริงต่อไปตราบนานเท่านาน

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต สำเร็จลงด้วยดีด้วยความร่วมมือจากผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยชีวิต ทั้งส่วนกลางและศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชนในจังหวัดต่าง ๆ ที่คณะวิจัยได้มีโอกาสเข้าไปเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2561

คณะวิจัยติดตามและประเมินผล ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงผู้ให้ความร่วมมือทุกท่าน นับตั้งแต่ผู้บริหาร คณาจารย์และพนักงานที่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) ส่วนกลาง ที่ได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และผู้บริหารสองท่าน คือ ดร. สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการของ สรพ. และ นพ.พนัส พฤกษ์สุนันท์ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ตลอดจนถึงคณาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ การติดต่อและประสานงานกับบัณฑิตที่ได้รับการคัดเลือกให้สัมภาษณ์ การแจกจ่ายและรวบรวมแบบสอบถามให้กับบัณฑิตเกือบครบทุกท่านในแต่ละพื้นที่ และขอขอบคุณบัณฑิตผู้ให้สัมภาษณ์และทำแบบสอบถามด้วยความใส่ใจยิ่ง

คณะวิจัย ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้บริหาร สรพ. และบุคลากรทุกท่าน ในการทบทวนวิถีการจัดการศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิตว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อย เพียงใด อย่างไร ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดเพื่อให้ผู้เรียนในรุ่นต่อ ๆ ไปเกิดความพึงพอใจมากที่สุด ถ้าเป็นไปได้ ทั้งนี้ เพื่อทำให้ระบบการบริหารจัดการและระบบสนับสนุนต่าง ๆ นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดและหลักปรัชญาหรือสามารถหนุนเสริมระบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นทางเลือกของมหาวิทยาลัยชีวิตหรือของสังคมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ หรือทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สอดรับกับความคาดหวังของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องการนำหลักปรัชญาและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ที่มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีวิธีคิดและสามารถพึ่งพาตนเองได้จริง ท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่พลิกผันอยู่ตลอดเวลา

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินและวิเคราะห์ระบบ กลไกและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาวิเคราะห์วิจัยครั้งนี้คือ หนึ่ง เพื่อศึกษาและประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อคุณภาพของระบบการเรียนการสอน และคุณภาพของระบบการติดตามและประเมินผล และสอง เพื่อศึกษาวิจัยการให้ความสำคัญต่อแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ ในฐานะผู้เรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิเคราะห์วิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการได้ทิศทางในการส่งเสริมแนวคิดทฤษฎีหลัก ที่เป็นแกนสำคัญในการจัดการศึกษาภายใต้ “รูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต” ให้บังเกิดผลต่อผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น ผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 449 คน เป็นผู้ชาย ร้อยละ 53 เป็นผู้หญิง ร้อยละ 47 อายุสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 81 ปี อายุต่ำสุด คือ 22 ปี เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุที่มากที่สุด คือ อายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คือ ร้อยละ 66 อาชีพหลัก ร้อยละ 27 เป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 22 คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการย้ายถิ่นไปอยู่จังหวัดอื่นก่อนมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ร้อยละ 66 ไม่เคยย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ที่ระบุว่าเคยย้ายถิ่น และส่วนใหญ่เป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว (ร้อยละ 64) ในส่วนของรายได้ต่อเดือน ผู้ให้ข้อมูลประมาณ 1 ใน 3 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ถัดมาร้อยละ 22 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท บัณฑิตประมาณ ร้อยละ 44 ยังคงทำบัญชีครัวเรือน หรือ ทำเป็นประจำ ในขณะที่ผู้ไม่ได้ทำมีร้อยละ 12 ส่วนเรื่องความพอเพียงของรายได้ต่อเดือน ผู้ตอบเกือบร้อยละ 47 ระบุว่ามีเพียงพอและเหลือเก็บ ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 33 มีรายได้เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ ส่วนผู้ที่ไม่เพียงพอและไม่เหลือเก็บมีเพียงร้อยละ 13 เมื่อสอบถามเรื่องหนี้สิน ผู้ตอบร้อยละ 57 มีหนี้สิน ผู้ไม่มีหนี้สินมีเพียงร้อยละ 24 สำหรับมูลค่าของหนี้สินที่มีอยู่ ผู้ตอบที่มีหนี้สิน ร้อยละ 42 ระบุว่าตนมีหนี้สินอยู่ระหว่างหนึ่งแสนถึงห้าแสนบาท รองลงมา คือ ร้อยละ 18 มีหนี้สินประมาณ 1 – 3

ล้านบาท สำหรับค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 27 ระบุว่า เกิดจากการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน และในบรรดาผู้ที่มีหนี้สิน ร้อยละ 84 ระบุว่า สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา แต่มีร้อยละ 7 ไม่สามารถชำระหนี้สินได้ตามกำหนดเวลา สำหรับการถือครองที่ดิน ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 64 ปลูกบ้านบนที่ดินของตนเองต่ำกว่า 10 ไร่ และผู้ตอบร้อยละ 20 มีที่ดินเพื่อทำการเกษตรหรือทำกิจการส่วนตัวต่ำกว่า 10 ไร่ โดยประมาณ

สำหรับบทบาททั้งในชุมชนไปจนถึงภาคประชาสังคม หรือระดับประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 61 มีบทบาทดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 70 ระบุว่า อยู่ในระดับดี ส่วนน้อยคือประมาณร้อยละ 2 มีความสัมพันธ์น้อยและไม่ค่อยดี ในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่ ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55) มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี ในขณะที่ประมาณร้อยละ 4 มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนค่อนข้างน้อยหรือไม่ค่อยดี

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต ในเรื่องการเดินทางมาเรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบร้อยละ 80 ใช้พาหนะส่วนตัวมาเรียน ส่วนแหล่งเงินที่นำมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ผู้ตอบร้อยละ 84 ใช้เงินเก็บของตัวเอง รองลงมาใช้เงินของบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 7 สำหรับปัญหาในการจ่ายค่าเล่าเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 68 ไม่เคยมีปัญหาดังกล่าว การได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก่อนเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 42 ระบุว่า ได้รับข้อมูลจากคำบอกกล่าวจากนักศึกษา/ศิษย์เก่า

สำหรับเรื่องการตัดสินใจเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบร้อยละ 63 ตัดสินใจเรียนด้วยตนเอง เมื่อถามเกี่ยวกับเหตุผลหลักที่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต สามเหตุผลระบุในเรื่องความต้องการเรื่องปริญญาบัตร ความต้องการการยอมรับทางสังคม และความภาคภูมิใจ สำหรับคำถามที่ว่า เหตุผลใดสำคัญมากที่สุด ผู้ตอบร้อยละ 83 ให้เหตุผลในเรื่องความภาคภูมิใจ เหตุผลอื่น ๆ คือ การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ร้อยละ 73) รองลงมาคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 68) ในเรื่องการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ร้อยละ 80 ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากครอบครัว

ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ราวร้อยละ 80 ทราบเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับความรู้ในเรื่องการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ 79) แต่ในเรื่องการสร้างเสริมพลังอำนาจ มีร้อยละ 57 ที่ระบุว่า เคยได้ยิน และการได้เรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกือบร้อยละ 90 ระบุว่าได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้

สำหรับสิ่งที่ได้จากการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต คือ แผน 4 แผน ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 88 เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก ในเรื่องการถูกคาดหวังว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 79 ตอบว่า ทราบและเห็นด้วย

สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 45 ระบุว่า ไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ส่วนผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาอุปสรรค ร้อยละ 23 ระบุว่ามาจากเรื่องรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ส่วนความรู้สึกว่าคุ้มค่าหรือไม่ในการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผลปรากฏว่า ผู้ตอบเกือบร้อยละ 90 มองว่าคุ้มค่า ในด้านการมีบทบาทเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 35 ตอบว่า มีบทบาทดังกล่าว สำหรับการแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบร้อยละ 42 ระบุว่า ได้แนะนำให้คนอื่นมาเรียน

ในเรื่องการนำความรู้ที่ได้จากมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ประโยชน์หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้น ร้อยละ 64 ได้ทำโครงการร่วมกับชุมชน หรือทำภายในชุมชนตนเอง และในเรื่องการนำวิชาหรือกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน พบว่า ร้อยละ 90 ได้ใช้ในการพัฒนาชีวิตตนเอง ร้อยละ 69 ได้นำไปใช้ในการพัฒนาครอบครัว และร้อยละ 65 ได้นำไปใช้พัฒนาชุมชน

ในเรื่องการทำสิ่งที่เสริมสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 42 ได้ทำแล้ว ส่วนแนวทางการสนับสนุนให้การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิตคงอยู่ในพื้นที่ ผู้ตอบมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 54 อยากมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เช่น ประชาสัมพันธ์บอกต่อให้มีผู้มาเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้น และพร้อมช่วยสนับสนุนกิจกรรมตามที่ศูนย์การเรียนรู้มหาวิทยาลัยชีวิตขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของผู้ตอบต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตในเรื่อง 1) หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ระบบการเข้าเรียน การ

ลงทะเบียนเรียน 3) พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) อาจารย์ผู้สอน 6) อาจารย์พี่เลี้ยง 7) สื่อการเรียนการสอน และ 8) การเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า ทุกประเด็นในแต่ละหัวข้อที่ได้กล่าวมาข้างต้น **ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากทุกหัวข้อ** นอกจากนี้ เมื่อสอบถามความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวม คะแนนเฉลี่ย คือ 4.34 คะแนน หรือมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในปัจจัย 8 ด้าน ด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด คือในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ (คะแนนเฉลี่ย 3.86 คะแนน) แลในเรื่องของระบบการเข้าเรียน และการลงทะเบียนเรียน (คะแนนเฉลี่ย 3.87 คะแนน) โดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า 4.00 คะแนนเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาระดับความพึงพอใจของผู้เรียน ดังนั้นหากมีการพัฒนาปัจจัยเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ควรพัฒนาในปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนี้

สำหรับข้ออภิปรายและเสนอแนะ คือ

1) ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัมฤทธิ์ผลในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเองนั้น สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งหมายความว่า การนำหลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาใช้กับวัยผู้ใหญ่ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผล หากมีการพัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่มีเกณฑ์มาตรฐานอ้างอิงได้ จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง ในการนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้เร็วยิ่งขึ้น

2) ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต อาจกล่าวได้ว่า ประสบผลสำเร็จ หรือ เกิดสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษา เพราะจากการประเมินความพึงพอใจโดยผู้เรียน อยู่ในระดับมาก (มีคะแนนความพอใจโดยเฉลี่ยมากกว่า 4.00 คะแนนขึ้นไป ทุกหัวข้อ) ยกเว้นในเรื่อง ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา (3.94 คะแนน ระดับมาก) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการเปลี่ยนแปลงผู้เรียน ในเรื่องการมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจน ตั้งแต่กำลังศึกษานั้น พบว่า ได้คะแนนเพียง 3.77 คะแนน

หรือยังไม่ค่อยสูงเท่าใดนัก ดังนั้น ควรมีการพิจารณาในเรื่องความคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนตั้งแต่กำลังศึกษา ถ้าสามารถทำได้

3) จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลของมหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ส่วนใหญ่แล้วได้รับข้อมูลจากผู้เรียนปัจจุบันและศิษย์เก่าเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มนี้ถือเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการชักชวนให้ผู้อื่นเข้าเรียน ดังนั้น ควรมีการสื่อสารข้อมูลสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน และแก้ไขคำกล่าวที่ว่า มหาวิทยาลัยชีวิตเข้าง่าย จบง่าย หรือ ไม่เข้าเรียนก็จบได้ เป็นต้น

4) ปัจจัยการจัดการศึกษาที่บัณฑิตมีความพึงพอใจน้อย คือ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านระบบการเข้าเรียน และการลงทะเบียนเรียน ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น เมื่อนำผลที่ได้มาเทียบกับการประเมินครั้งนี้

5) เรื่องการส่งเสริมให้มีการใช้แนวคิดสำคัญ คือ แนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับผู้เรียน ควรให้มีความเข้มข้นมากกว่าเดิม เพราะจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีบัณฑิตครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่รับทราบหรือเคยได้ยิน หากทำได้ จะเสริมให้บัณฑิตมีความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น เพราะจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บัณฑิตหนึ่งในสามเท่านั้นที่มีบทบาทดังกล่าว

6) สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ควรสนับสนุนการจัดเวทีวิชาการ การนำเสนอผลงาน การโต้วาที ในประเด็นทางวิชาการต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะในพื้นที่กลุ่มจังหวัดใกล้เคียง หรือข้ามภูมิภาค หรือจัดที่ส่วนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่าเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ไม่ใช่แค่เฉพาะท้องถิ่นตน แต่ยังเข้าใจบริบทของภาคอื่น ๆ อีกด้วย และในเรื่องการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพลักษณ์องค์กรโดยตัวบัณฑิต ควรมีการจัดทำจดหมายข่าว การทำเว็บไซต์ การจัดงานศิษย์เก่า ฯลฯ เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรม ความเคลื่อนไหว หรือวิชาการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยชีวิต

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	**ค**
บทสรุปผู้บริหาร	**ง**
บทที่ 1 บทนำ	**1**
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	2
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	2
วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	3
ประโยชน์หรือผลที่ได้รับ	4
บทที่ 2 คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต	**5**
1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	5
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต	14
บทที่ 3 ความพึงพอใจของบัณฑิต ต่อการจัดการศึกษาทางเลือก	**33**
1. หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้	34
2. ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน	35
3. พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	36
4. กระบวนการเรียนรู้	36
5. อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ	37
6. อาจารย์พี่เลี้ยง	38
7. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	41
8. การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	**45**
1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	45
2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต	46
3. ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษา	48
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	**51**
1. ประเด็นอภิปราย	51
2. ข้อเสนอแนะ	53
ภาคผนวก	**54**
ก. สรุปคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
ข. สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต	57
ค. ผลคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษา	62
ง. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	68

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ 2-1	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	5
แผนภาพที่ 2-2	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (ปี)	6
แผนภาพที่ 2-3	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส	6
แผนภาพที่ 2-4	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก	7
แผนภาพที่ 2-5	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการย้ายถิ่น	7
แผนภาพที่ 2-6	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นผู้หารายได้	8
แผนภาพที่ 2-7	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน (บาท)	8
แผนภาพที่ 2-8	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำบัญชีครัวเรือน	9
แผนภาพที่ 2-9	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน	9
แผนภาพที่ 2-10	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาวะหนี้สิน	10
แผนภาพที่ 2-11	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมูลค่าหนี้สินที่มีอยู่	10
แผนภาพที่ 2-12	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน	11
แผนภาพที่ 2-13	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสามารถในการชำระหนี้สิน	11
แผนภาพที่ 2-14	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพื้นที่การครอบครองที่ดิน (ไร่)	12
แผนภาพที่ 2-15	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทในสังคมหรือชุมชน	13
แผนภาพที่ 2-16	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน	13
แผนภาพที่ 2-17	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่	14
แผนภาพที่ 2-18	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการเดินทางมาเรียน	14
แผนภาพที่ 2-19	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งเงินค่าเล่าเรียน	15
แผนภาพที่ 2-20	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประสบปัญหา ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	15
แผนภาพที่ 2-21	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่ได้รับเกี่ยวกับ ม.ชีวิต	16
แผนภาพที่ 2-22	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจเข้ามาเรียน	17
แผนภาพที่ 2-23	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าเรียน	17
แผนภาพที่ 2-24	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลส่วนตัวที่ตัดสินใจเข้าเรียน	18
แผนภาพที่ 2-25	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว	18

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

		หน้า
แผนภาพที่ 2-26	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทราบเกี่ยวกับปรัชญาแนวคิด	19
แผนภาพที่ 2-27	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยได้ยิน เรื่องการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง	20
แผนภาพที่ 2-28	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้ยิน เรื่องการสร้างเสริมพลังอำนาจ	22
แผนภาพที่ 2-29	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	23
แผนภาพที่ 2-30	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนำแผน 4 แผนไปใช้ประโยชน์	24
แผนภาพที่ 2-31	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถูกคาดหวังความเป็นผู้นำ	25
แผนภาพที่ 2-32	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอุปสรรคสำคัญ	26
แผนภาพที่ 2-33	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้สึกคุ้มค่าต่อการเรียน	27
แผนภาพที่ 2-34	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาท การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	27
แผนภาพที่ 2-35	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียน	28
แผนภาพที่ 2-36	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำโครงการเพื่อชุมชน	29
แผนภาพที่ 2-37	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนำสิ่งเรียนรู้ไปใช้	30
แผนภาพที่ 2-38	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำในสิ่งเสริมสร้างชื่อเสียง หรือคุณประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับมหาวิทยาลัย	32
แผนภาพที่ 2-39	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการสนับสนุนมหาวิทยาลัยชีวิตให้คงอยู่ในพื้นที่	32
แผนภาพที่ 3-1	สรุปคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องในภาพรวม	33
แผนภาพที่ 3-2	คะแนนความพึงพอใจด้านหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา และโครงสร้าง การจัดกระบวนการเรียนรู้	34
แผนภาพที่ 3-3	คะแนนความพึงพอใจด้านระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน	35
แผนภาพที่ 3-4	คะแนนความพึงพอใจด้านพื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	36
แผนภาพที่ 3-5	คะแนนความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนรู้	37
แผนภาพที่ 3-6	คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ	38
แผนภาพที่ 3-7	คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์พี่เลี้ยง	39
แผนภาพที่ 3-8	คะแนนความพึงพอใจด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	41
แผนภาพที่ 3-9	คะแนนความพึงพอใจด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	42

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1 อันดับรายวิชา / กิจกรรมที่ชอบหรือประทับใจมากที่สุด 10 อันดับแรก 25

บทที่ 1
บทนำ

การวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ เพื่อประเมินและวิเคราะห์ระบบกลไก และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ด้านความพึงพอใจต่อคุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ระบบการเรียนการสอน ในรายงานนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยชีวิตว่ามีมากน้อยเพียงใด ในเรื่องหลักๆ คือ หนึ่ง หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอง ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน สาม พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน สี่ กระบวนการเรียนรู้ ห้า อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หก อาจารย์พี่เลี้ยง เจ็ด สื่อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้ และสุดท้ายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน ความพึงพอใจในด้านที่มีคะแนนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนโดยรวม สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในด้านนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนผลคะแนนความพึงพอใจด้านที่มีคะแนนในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนโดยรวม สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับผู้ที่สนใจเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต

นอกจากนี้ การวิเคราะห์นี้ยังเป็นการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยย่อยต่าง ๆ ดังนี้คือ ประการแรก คุณลักษณะทั่วไปของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นอย่างไร ประการที่สอง บัณฑิตได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิต เช่น แผน 4 แผน บัญชีครัวเรือน ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ อย่างไร ประการที่สาม บัณฑิตมีบทบาทในชุมชน หรือภาคประชาสังคม หรือไม่อย่างไร รวมถึงความสัมพันธ์กับชุมชน ประการที่ 4 เหตุผลหลักหรือแรงจูงใจสำคัญของบัณฑิตในการตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต ประการที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ การให้ความสำคัญต่อแนวคิดที่สำคัญของมหาวิทยาลัยชีวิต เช่น แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ มีมากน้อย เพียงใด และอย่างไร และประการที่ 6 บัณฑิตมีความรู้สึกคุ้มค่า และพึงพอใจในการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตในภาพรวม มากน้อยเพียงใด

การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ สามารถสะท้อนหรือใช้เป็นผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาทางเลือกในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1) เพื่อศึกษาวิจัยคุณลักษณะของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต การใช้ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง และผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและชุมชน
2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
3) เพื่อศึกษาวิจัยการให้ความสำคัญต่อแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจของผู้เรียน ในฐานะที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีสำคัญในบริบทของการจัดการศึกษาทางเลือกของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1) กลุ่มเป้าหมาย คือ บัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตที่เข้าศึกษาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554–2557 และสำเร็จการศึกษาในปี 2557, 2558, 2559 และ 2560 จำนวน 449 คน

2) ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เดือนมกราคม – พฤษภาคม 2561 รวม 5 เดือน

3) ประเด็นความพึงพอใจ ได้แก่

3.1) หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้
3.2) ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน
3.3) พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน
3.4) กระบวนการเรียนรู้
3.5) อาจารย์ผู้สอน
3.6) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้
3.7) การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

4) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ / ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน / พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบสถานที่ศึกษาดูงาน /กระบวนการเรียนรู้ /อาจารย์ผู้สอน / สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ / การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

4.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

5) นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1) ความพึงพอใจของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต หมายถึง ระดับของความรู้สึกต่อกิจกรรมหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้รับการตอบสนองเมื่อเข้ามาอยู่ในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ การรับรู้ ความคาดหวัง ที่แตกต่างกัน

5.2) ผลคะแนนความพึงพอใจ หมายถึง คะแนนที่สะท้อนระดับความรู้สึกพึงพอใจมากน้อย ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบสอบถามในเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนการสอนในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต โดยคะแนนความพึงพอใจ 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คะแนนความพึงพอใจ 4, 3, 2 และ 1 คือ คะแนนความพึงพอใจ มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้เครื่องมือแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบัณฑิตที่เข้าปีการศึกษา 2554-2557 ในทุกศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีผู้อำนวยการศูนย์หรือเจ้าหน้าที่ประสานงานของศูนย์ เป็นผู้แจกจ่ายแบบสอบถามให้กับบัณฑิตที่เคยเป็นผู้เรียนของศูนย์ฯ นั้น และเก็บรวบรวมส่งให้คณะนักวิจัยในช่วงการเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่าง

เดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 หรือผู้ตอบแบบสอบถามสามารถส่งกลับคืนได้ทางไปรษณีย์ ในกรณีที่ไม่สะดวกเดินทางมาพบหรือมาทำแบบสอบถามในวันที่คณะนักวิจัยเข้าไปในพื้นที่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผ่านการตรวจทานจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยชีวิตมาเป็นเวลานาน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ส่วนแรก เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน ส่วนที่สอง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนที่สาม เป็นการประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ส่วนที่สี่ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หลังสำเร็จการศึกษา และส่วนที่ห้า คือ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้มหาวิทยาลัยชีวิตบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ได้มากยิ่งขึ้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์และประมวลผลมีดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
- ความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์หรือผลที่ได้รับ

1) ทำให้ทราบคุณลักษณะสำคัญของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต
2) ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้น
3) ทำให้ทราบผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สอดคล้องกับหลักปรัชญา แนวคิด ปณิธาน วิสัยทัศน์และคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่

บทที่ 2
คุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิต

ในบทนี้นำเสนอผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลพื้นฐานหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม อาทิ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และอื่น ๆ และส่วนที่สองคือ ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ตลอดจนสิ่งที่ได้ประสบในช่วงระหว่างกำลังศึกษา รูปแบบการนำเสนออยู่ในรูปแผนภาพประเภทต่าง ๆ เฉพาะในเรื่องที่สำคัญ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ โปรดดูในภาคผนวก ข.

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในที่นี้คือ บัณฑิต / ศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยชีวิตระดับปริญญาตรี ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2554 – 2557 ที่สามารถเก็บรวบรวมได้ทั้งสิ้น จำนวน 449 คน

1) เพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 449 คน เป็นเพศชาย 237 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และเป็นเพศหญิง 212 คน คิดเป็นร้อยละ 47

แผนภาพที่ 2-1 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

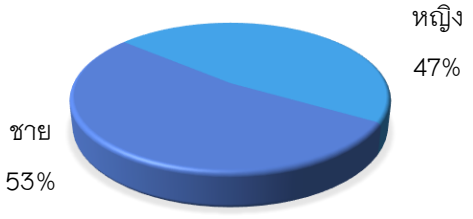

2) อายุ

อายุผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระหว่าง 22-81 ปี กลุ่มอายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี ที่มีจำนวน 169 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ 50-59 ปี มีจำนวน 127 คิดเป็นร้อยละ 28 และ กลุ่มอายุ 30-39 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ส่วนกลุ่มอายุที่น้อยที่สุดคือ 70 ปีขึ้นไป มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1

แผนภาพที่ 2-2 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (ปี)

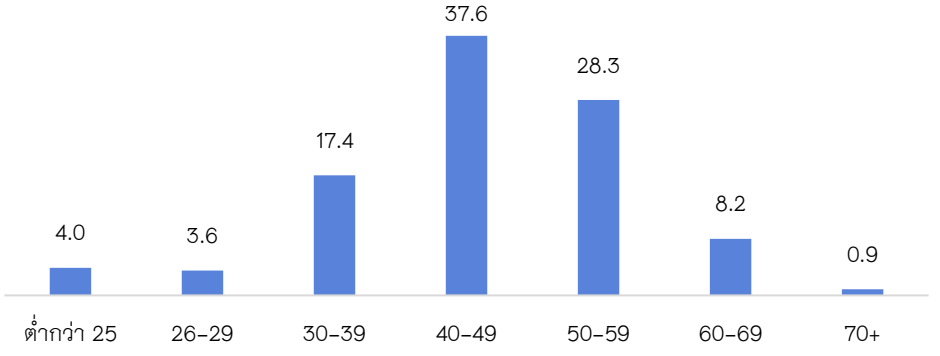

3) สถานภาพสมรส

ส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพสมรส มีจำนวน 294 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมามีสถานภาพโสด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 20

แผนภาพที่ 2-3 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพสมรส

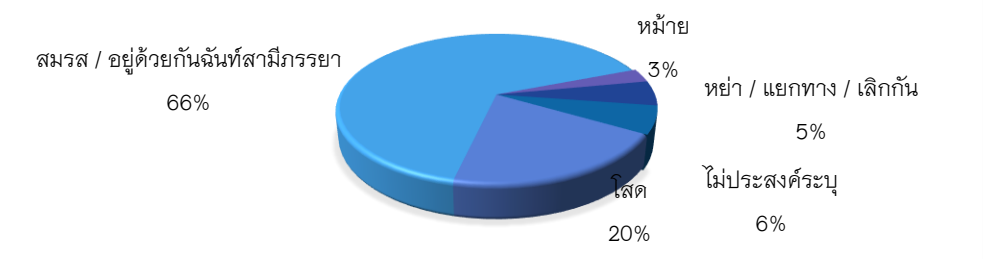

4) อาชีพหลัก

สำหรับอาชีพที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าเป็นอาชีพหลัก ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ อาชีพเกษตรกร มีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมาคือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 99 คน หรือร้อยละ 22 และเจ้าของธุรกิจ/กิจการส่วนตัว จำนวน 65 คน หรือร้อยละ 15 ตามลำดับ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ระบุว่า ไม่มีอาชีพ มีจำนวน 7 คน หรือประมาณร้อยละ 4

แผนภาพที่ 2-4 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก

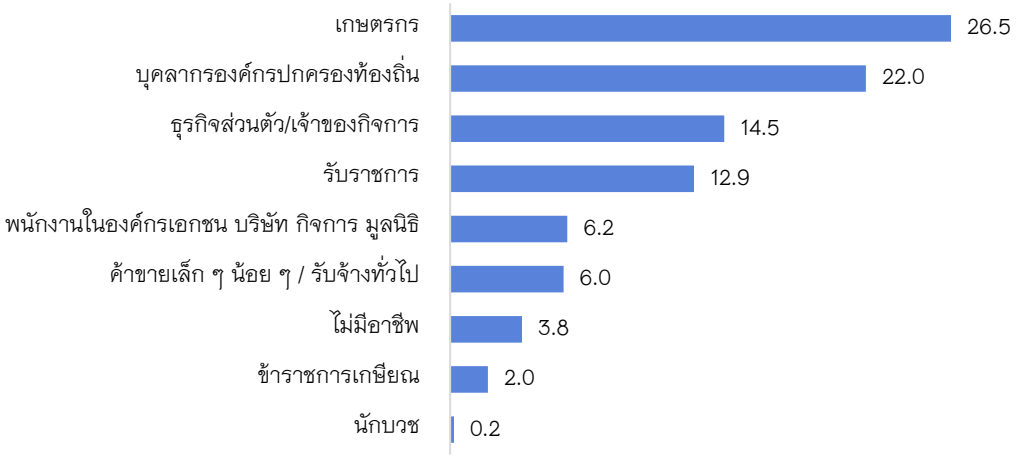

5) การย้ายถิ่น

ผู้ตอบแบบสอบถามกว่าร้อยละ 65 หรือจำนวน 295 คน ไม่เคยย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 20 ระบุว่าเคยย้ายถิ่นไปทำงานที่จังหวัดอื่น หรือไปทำงานต่างประเทศ

แผนภาพที่ 2-5 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการย้ายถิ่น

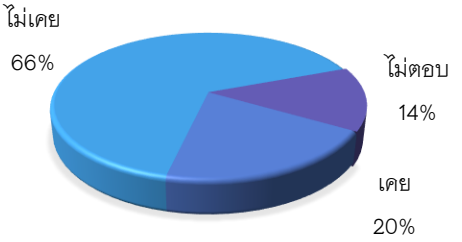

6) การเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 64 (จำนวน 287 คน) เป็นผู้หารายได้หลักในครอบครัว ในขณะที่ร้อยละ 30 หรือจำนวน 134 คน ไม่ใช่ผู้หารายได้หลัก

แผนภาพที่ 2-6 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นผู้หารายได้

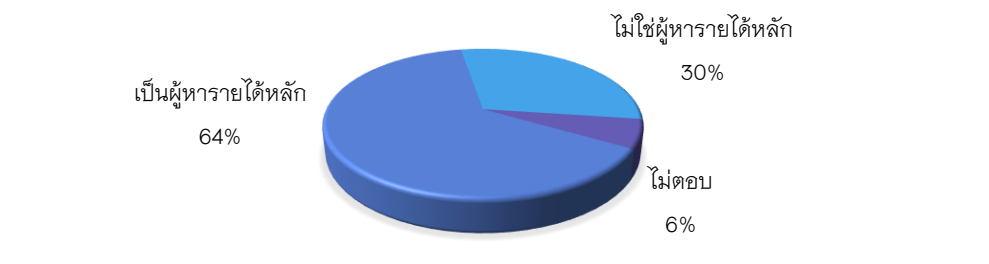

7) รายได้ต่อเดือน

หนึ่งในสามของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือ ร้อยละ 30 (จำนวน 136) มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001–20,000 บาท รองลงมา คือ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท หรือร้อยละ 22 (จำนวน 100 คน) และกลุ่มผู้มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.7 (จำนวน 75 คน)

แผนภาพที่ 2-7 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน (บาท)

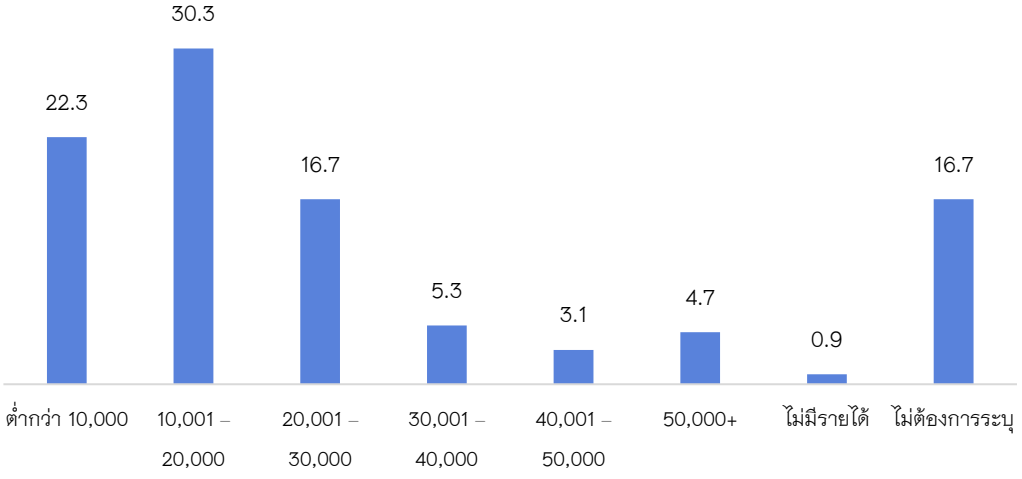

8) การจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากการสอบถามเรื่องการทำบัญชีครัวเรือนว่า ปัจจุบันได้ทำหรือไม่ ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 44 (จำนวน 199 คน) ระบุว่า จัดทำเป็นประจำ หรือหมายถึงว่า ในปัจจุบันก็ยังคงทำอยู่ ในขณะที่ร้อยละ 12 (จำนวน 53 คน) ไม่ได้จัดทำ ส่วนผู้ตอบระบุว่า เคยทำ แต่ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว มีอยู่ร้อยละ 34 (จำนวน 166 คน)

แผนภาพที่ 2-8 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำบัญชีครัวเรือน

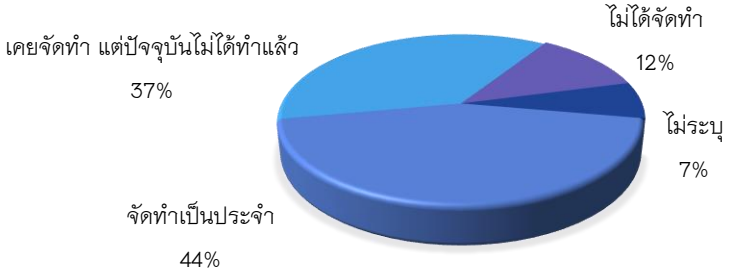

9) ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน

ในเรื่องของการมีรายได้เพียงพอใช้หรือไม่ในแต่ละเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือร้อยละ 47 (จำนวน 212 คน) ระบุว่า รายได้เพียงพอและมีเหลือเก็บ ในขณะที่ร้อยละ 33 (จำนวน 150 คน) มีรายได้เพียงพอ แค่ใช้จ่าย แต่ไม่มีเหลือเก็บ ส่วนผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ มีร้อยละ 13 (จำนวน 60 คน)

แผนภาพที่ 2-9 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน

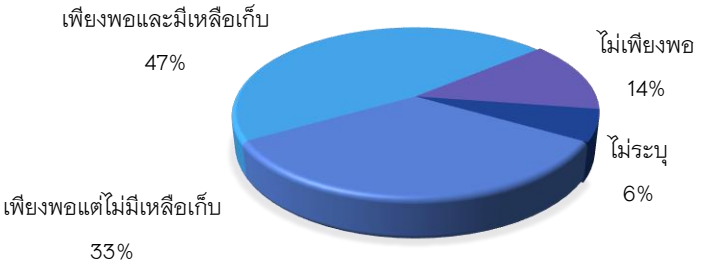

10) ภาวะหนี้สิน

สำหรับภาวะหนี้สิน พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือร้อยละ 57 (จำนวน 256 คน) ระบุว่า มีหนี้สิน ส่วนผู้ที่ไม่มีหนี้สิน มีร้อยละ 24 (จำนวน 106 คน) ในขณะที่ผู้ที่เคยมีหนี้สิน แต่ใช้คืนหมดแล้ว มีเพียงร้อยละ 11 (จำนวน 47 คน)

แผนภาพที่ 2-10 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาวะหนี้สิน

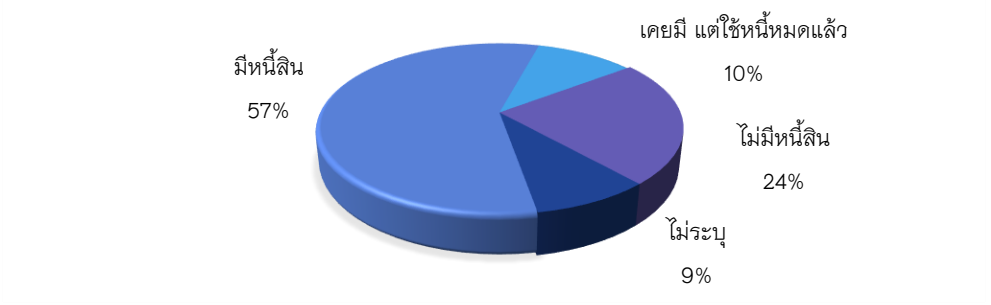

10.1) มูลค่าหนี้สินที่มีอยู่

จากข้อ 10) ผู้ที่มีหนี้สินส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 42 (จำนวน 94 คน) ระบุว่า มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท รองลงมา คือ ผู้ที่มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 1,000,001 – 3,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18 และมีหนี้สินอยู่ระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2-11 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมูลค่าหนี้สินที่มีอยู่ (บาท)

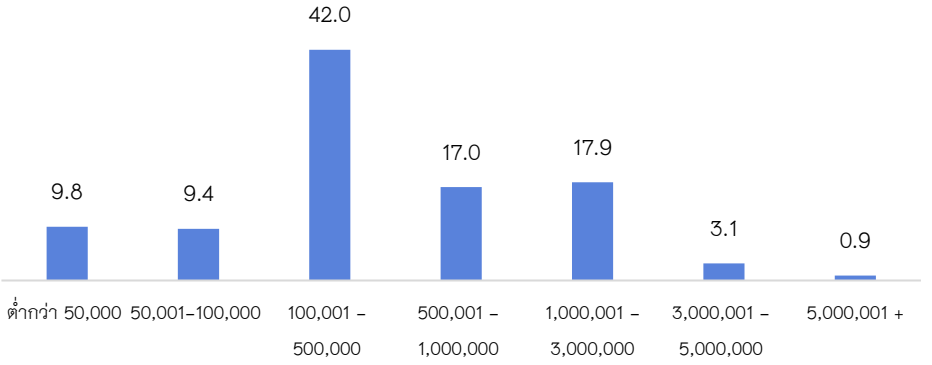

10.2) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้มีหนี้สิน/ประเภทหนี้สิน

จากข้อ 10.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่าหนี้สินนำมาใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ผ่อนบ้าน สร้างบ้าน หรือซื้อยานพาหนะ (ร้อยละ 40 หรือ จำนวน 143 คน) รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ร้อยละ 27 หรือจำนวน 77 คน) ซึ่งในส่วนนี้ น่าจะรวมค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานด้วย เพราะบางคนอาจไม่ได้แยกตอบ

แผนภาพที่ 2-12 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน

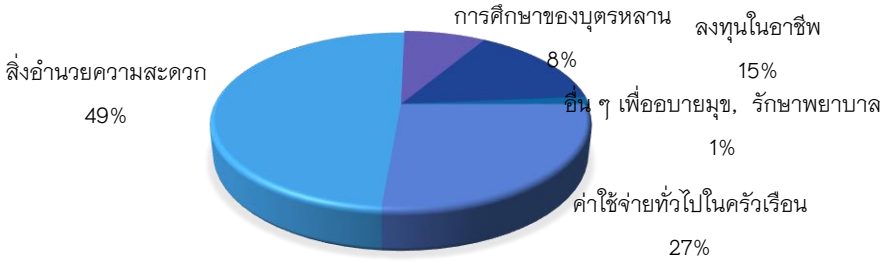

10.3) การชำระหนี้สินตามกำหนดเวลา

จากข้อ 10.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 84 (จำนวน 268 คน) สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา ในขณะที่ร้อยละ 7 (จำนวน 23 คน) ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา

แผนภาพที่ 2-13 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความสามารถในการชำระหนี้สิน

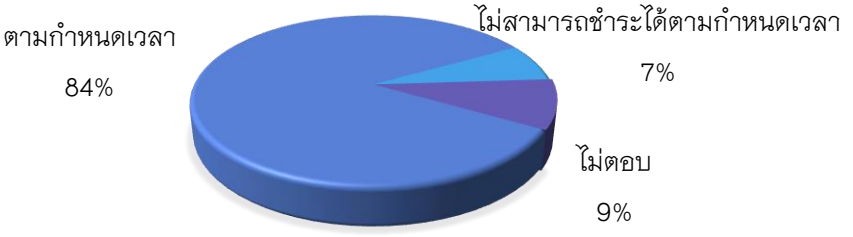

11) การถือครองที่ดินที่อยู่อาศัยและเพื่อประกอบอาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 64 (จำนวน 287 คน) มีที่ดินปลูกปลูกบ้าน ต่ำกว่า 10 ไร่ ในขณะที่มีผู้ไม่ตอบเรื่องนี้ 129 คน หรือร้อยละ 29 สำหรับที่ดินสำหรับการเกษตรหรือประกอบกิจการ ผู้ตอบร้อยละ 21 (จำนวน 93 คน) มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ตอบเอง มีน้อยรายที่ตอบว่าที่ดินเป็นของพ่อแม่ซึ่งยังไม่ได้แบ่งเป็นมรดก และมีส่วนหนึ่งที่มีที่ดินเช่าเพื่อการทำเกษตร และมีผู้ไม่ตอบการครอบครองที่ดินจำนวน 208 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 83

แผนภาพที่ 2-14 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพื้นที่การครอบครองที่ดิน (ไร่)

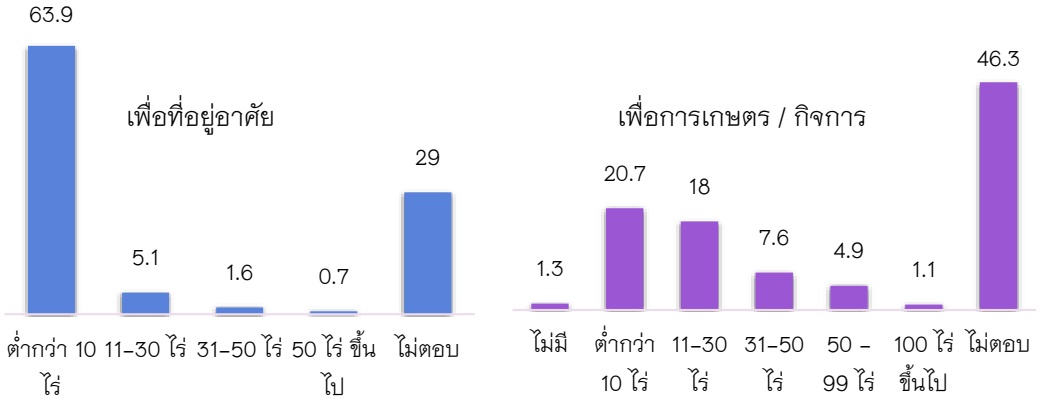

12) บทบาทในชุมชน ภาคประชาสังคม ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ

สำหรับการมีบทบาทนำในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามกว่าร้อยละ 61 (จำนวน 272 คน) มีบทบาทดังกล่าว ในขณะที่ร้อยละ 39 ระบุว่า ไม่มีบทบาทใด ๆ เลย

บทบาทดังกล่าว เช่น ประธาน / กรรมการ หมู่บ้าน กองทุน สหกรณ์, กลุ่มการเกษตร / อาชีพ / สังคม / วัฒนธรรม, จิตอาสา, อสม. เป็นต้น ผู้ที่ไม่มีบทบาทเลย ระบุว่า เพิ่งย้ายเข้ามา, ไม่มีเวลา, ทำอาชีพรับราชการ, และบางส่วนระบุว่า ไม่อยากเข้าร่วมชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ใช่ทุกคนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชีวิต จะสามารถแสดงบทบาทการเปลี่ยนแปลงในชุมชน หรือเข้าไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพราะหลายคนก็ไม่ได้ชอบวิสาสะหรือมี

ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ก็พบว่า มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ชอบเกี่ยวกับการทำงานในชุมชน แต่ที่เลือกเรียนมหาวิทยาลัยชีวิต เพราะสามารถเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปไกล หรือทำให้สามารถเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย และไม่ต้องย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น เพราะมีที่เรียนอยู่ในชุมชน เป็นต้น

แผนภาพที่ 2-15 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทในสังคมหรือชุมชน

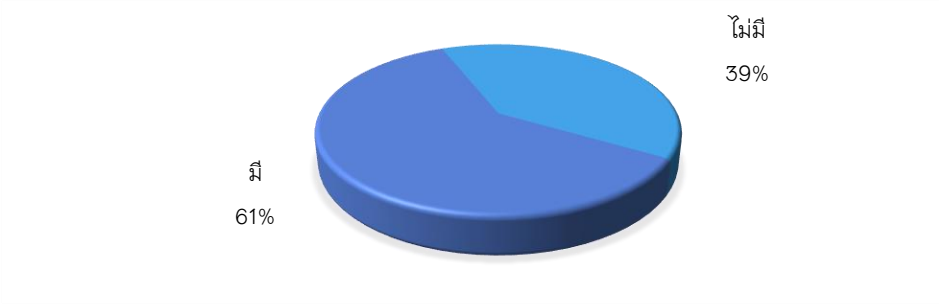

13) ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

เมื่อถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เกือบร้อยละ 70 (จำนวน 311 คน) ระบุว่าอยู่ในระดับดี ร้อยละ 25 (จำนวน 110 คน) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ร้อยละ 2 (จำนวน 7) และร้อยละ 1 (จำนวน 4 คน) มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย และไม่ค่อยดี ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2-16 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

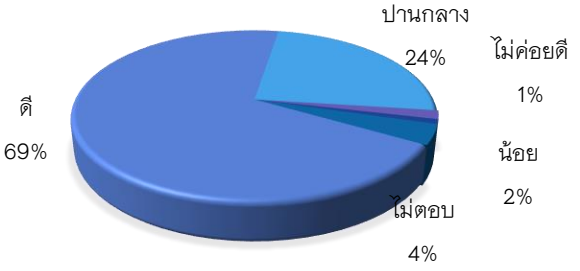

14) ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่

เรื่องความรู้เกี่ยวกับชุมชน มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม (ร้อยละ 55 หรือจำนวน 247 คน) ระบุว่า มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนในระดับดี ร้อยละ 36 (จำนวน 163 คน) มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนในระดับปานกลาง ในขณะที่ ร้อยละ 3 และ ร้อยละ 1 (จำนวน 12 คน และ 5 คนตามลำดับ) มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนในระดับน้อย หรือไม่ค่อยดี

แผนภาพที่ 2-17 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่

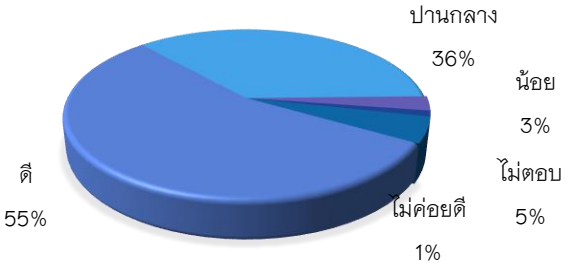

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

1) วิธีการเดินทางมาเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 3 ใน 4 คน มาเรียนโดยพาหนะส่วนตัว (ร้อยละ 79, จำนวน 354 คน) ที่เหลือเดินทางมาเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น อาศัยเพื่อนร่วมรุ่น เดินหรือปั่นจักรยานมาเรียน และมาเรียนโดยใช้รถโดยสารประจำทาง (ร้อยละ 6, 4 และ 2 ตามลำดับ)

แผนภาพที่ 2-18 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการเดินทางมาเรียน

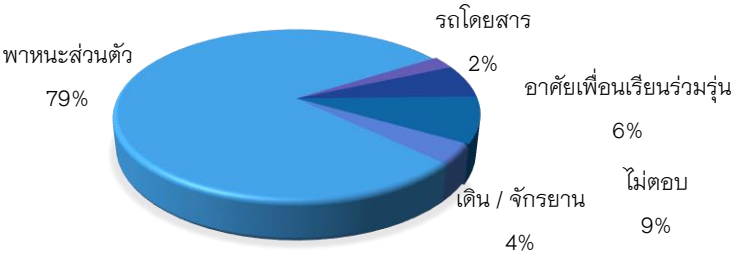

2) แหล่งเงินค่าเล่าเรียน

เงินที่นำมาใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 84 (จำนวน 379 คน) ระบุว่า เป็นเงินส่วนตัว มีผู้ตอบร้อยละ 7 ระบุว่า เป็นเงินของบิดามารดา นอกนั้นเป็นเงินที่มาจากแหล่งเงินกู้ในระบบ (ร้อยละ 2) มีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ (ร้อยละ 2) เงินกู้นอกระบบ (ร้อยละ 1)

แผนภาพที่ 2-19 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งเงินค่าเล่าเรียน

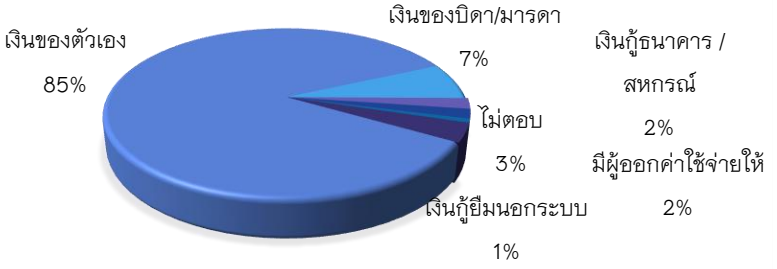

3) ปัญหาค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

ส่วนการประสบปัญหาด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 68 (จำนวน 307 คน) ระบุว่า ไม่เคยมี ส่วนผู้ที่เคยมีปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียนหรืออื่น ๆ เพื่อการศึกษา มีร้อยละ 24 (จำนวน 107 คน) และมีเพียงร้อยละ 4 (จำนวน 16 คน) ที่ถึงตอนนี้ หรือ ณ ขณะที่ให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถาม ยังมีการค้างจ่ายค่าเล่าเรียนอยู่ ซึ่งประเด็นนี้ก็มีความสำคัญ เพราะสำเร็จการศึกษาไปแล้ว แต่ยังจ่ายค่าการศึกษาไม่ครบ ซึ่งน่าจะมีการแก้ไขปัญหานี้ เพราะไม่ยุติธรรมต่อคนอื่น ๆ และต่อสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ที่ต้องแบกภาระดังกล่าวไว้

แผนภาพที่ 2-20 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประสบปัญหาค่าใช้จ่ายในการศึกษา

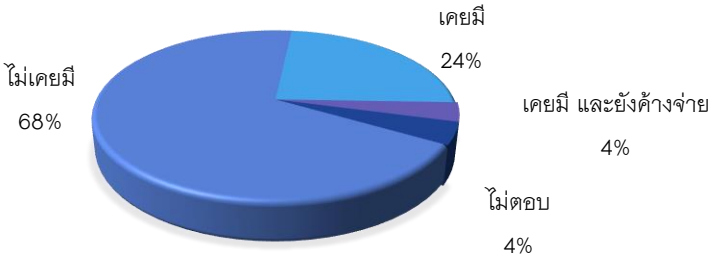

4) แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 42 (จำนวน 190 คน) ได้รับข้อมูลมหาวิทยาลัยชีวิตจากคำบอกกล่าวของผู้เรียนทั้งศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่า รองลงมา รู้หรือทราบจากคนรู้จัก บุคคลใกล้ชิด ในครอบครัว หรือญาติพี่น้อง (ร้อยละ 39 หรือ จำนวน 173 คน) แหล่งข้อมูลที่ได้รับน้อยที่สุดคือ จากสื่อสิ่งพิมพ์/หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1.3 หรือ จำนวน 6 คน เท่านั้นที่รู้จักมหาวิทยาลัยชีวิตผ่านช่องทางนี้ ซึ่งก็เป็นที่เข้าใจได้ เพราะเป็นช่องทางที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะมหาวิทยาลัยชีวิตจำเป็นต้องประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านนี้ เพื่อนำไปใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญมากกว่า โดยเฉพาะการที่สถาบัน ฯ ต้องประสบกับปัญหาสภาพคล่องในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยิ่งไม่สามารถลงทุนในการสร้างภาพลักษณ์หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยช่องทางนี้ ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูงโดยไม่จำเป็น

แผนภาพที่ 2-21 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร
ที่ได้รับเกี่ยวกับ ม.ชีวิต

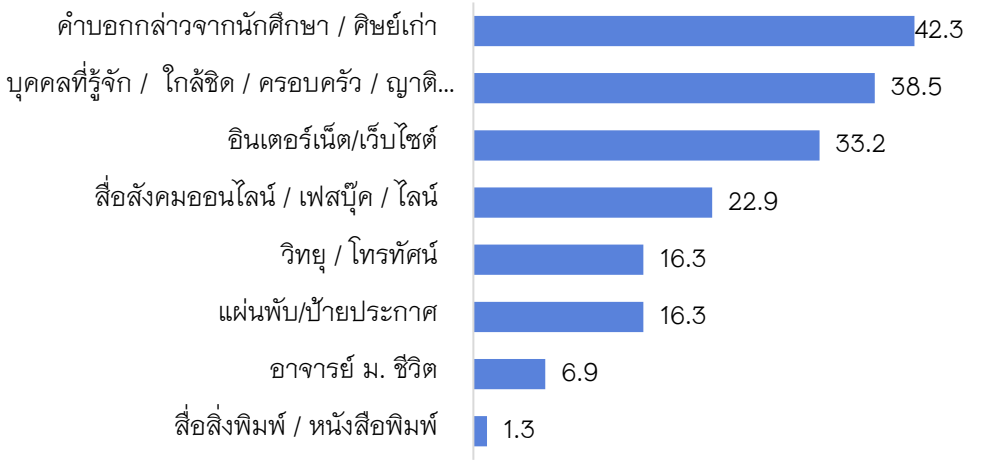

5) การตัดสินใจเข้ามาศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 63 (จำนวน 284 คน) ตัดสินใจเข้ามาเรียนที่ ม. ชีวิต ด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้ตอบ ร้อยละ 30 (จำนวน 135 คน) ระบุว่า เข้ามาเรียนเพราะมีผู้อื่นชักชวน

แผนภาพที่ 2-22 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจเข้ามาเรียน

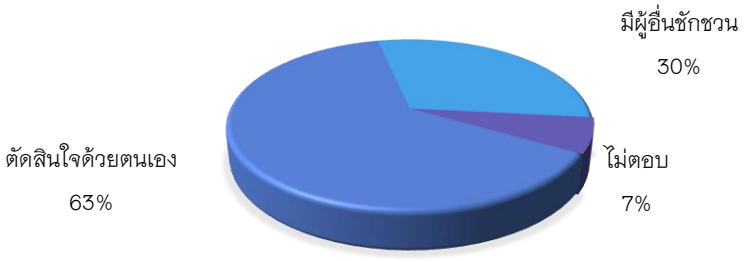

6) เหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

จากสามเหตุผลหลักๆ คือ ความต้องการปริญญาบัตร การยอมรับทางสังคม และความภาคภูมิใจ เหตุผลใดมีมากที่สุด ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการความภาคภูมิใจมากที่สุด (ร้อยละ 84 หรือ จำนวน 376 คน) รองลงมา คือ ต้องการปริญญาบัตร (ร้อยละ 53 หรือ จำนวน 238 คน)

แผนภาพที่ 2-23 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าเรียน

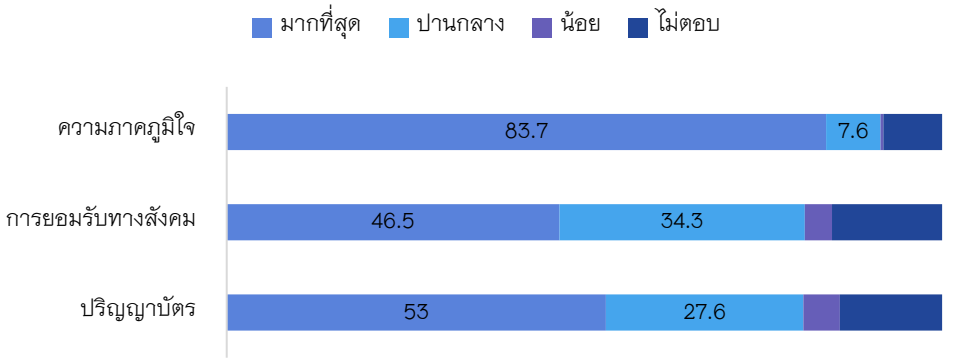

7) เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต นอกเหนือจาก 3 เหตุผลข้างต้น

นอกเหนือความต้องการปริญญาบัตร การยอมรับทางสังคม และความภาคภูมิใจในการศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยชีวิตแล้ว เหตุผลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ อันดับแรกคือ การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (จำนวน

325 คน คิดเป็นร้อยละ 73) อันดับที่สองคือ ความต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง (จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 68)

แผนภาพที่ 2-24 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลส่วนตัวที่ตัดสินใจเข้าเรียน

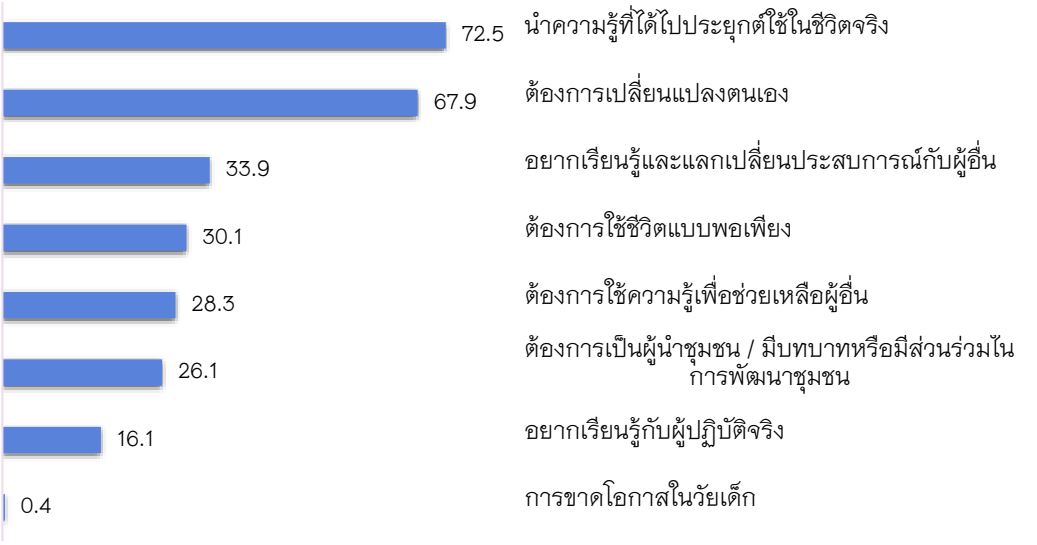

8) การสนับสนุนจากครอบครัว

สำหรับการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่ (จำนวน 360 คน หรือร้อยละ 80) ระบุว่า ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว มีเพียงร้อยละ 3 หรือ จำนวน 15 คน ที่ครอบครัวไม่สนับสนุน และมีร้อยละ 6 ของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ตอนแรกไม่สนับสนุนให้เรียน แต่กลับมาสนับสนุนในเวลาต่อมาหรือภายหลังจากที่เข้าเรียนไปได้ระยะหนึ่งแล้ว

แผนภาพที่ 2-25 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

9) การทราบปรัชญาและแนวคิด ของ ม.ชีวิต

ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 80 (จำนวน 357 คน) ทราบเกี่ยวกับแนวคิด หลักการปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี ในขณะที่ร้อยละ 10 (จำนวน 46 คน) ระบุว่า ไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งเรื่องนี้นับว่าเป็นประเด็นสำคัญมากหรือเป็นเรื่องใหญ่ของ ม.ชีวิต เพราะถ้าผู้เรียนไม่ทราบเกี่ยวกับแนวคิด หลักปรัชญา หรือคุณค่าหลักของ ม.ชีวิต ก็ยากที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง หรือไม่น่าจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ หรืออยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีตามที่ ม.ชีวิตต้องการ ซึ่งปัญหานี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การเน้นย้ำ การลงมือปฏิบัติ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง ที่ไม่ได้มีการเน้นย้ำเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงหรือนำข้อมูลนี้ไปคิดต่อ หรือให้ความสำคัญกับความเข้มข้นในการสื่อสาร หรืออาจถึงขั้นจำเป็นต้องวัดหรือประเมินว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้จริงหรือไม่ก่อนสำเร็จการศึกษา

แผนภาพที่ 2-26 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทราบเกี่ยวกับปรัชญาแนวคิด

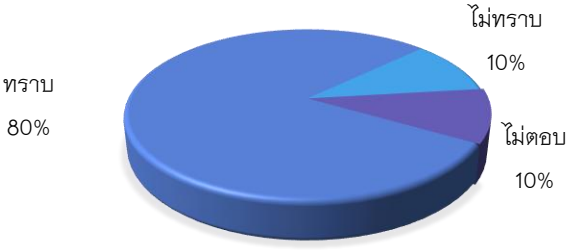

ผู้ตอบเข้าใจมีมุมมองต่อปรัชญาแนวคิดของมหาวิทยาลัยที่หลากหลาย ส่วนหนึ่งให้คำอธิบายว่าเป็นการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี (ผู้ตอบ 88 คน), ชุมชนเรียนรู้ ชุมชน เข้มแข็งและอยู่แบบพอเพียง พึ่งตนเองได้ (ผู้ตอบ 54 คน), พึ่งพาตนเองได้ ช่วยเหลือชุมชนและผู้อื่น (ผู้ตอบ 50 คน), ความพอเพียง พอประมาณ (ผู้ตอบ 48 คน), การเรียนรู้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนตนเอง ชุมชนเปลี่ยนแปลง (ผู้ตอบ 49 คน), การมีกินมีใช้ในชุมชน (25 คน) และอื่น ๆ ดังตัวอย่างมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวคิดปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต ดังต่อไปนี้

“ความเพียงพอ ความใฝ่รู้ และคุณธรรม การแลกเปลี่ยน”

“ชีวิตดีขึ้นระหว่างเรียนช่วยตนเองได้และช่วยเหลือคนอื่นได้”

“ชุมชนต้องอยู่อย่างยั่งยืนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง”

“รู้จักประมาณตน”

“เรียนเพื่อพัฒนาตนเองพัฒนาถิ่น”

“เรียนรู้ในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่”

“เศรษฐกิจพอเพียงปลูกผักกิน ผักกินปลูก”

“3 ห่วง 2 เงื่อนไข เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกเพศ ทุกวัย”

“back to the root สู่ความยั่งยืน”

“การใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียงและนำความรู้ไปใช้กับชุมชน”

“การที่ได้เข้าไปเรียนเพื่อจะได้รู้ตัวตนของเรามากขึ้นและนำเอามาใช้กับตัวเอง”

“การที่ทำให้คนที่เรียนสามารถอยู่ได้แบบพึ่งตนเองพอเพียงพออยู่พอกิน”

“การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับตนเองและชุมชน”

“เรียนแล้วชีวิตดีขึ้นโดยการนำเอาความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้โดยพึ่งพาตนเอง”

“คืนสู่รากเหง้า ปรับเปลี่ยนความคิด พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน”

ฯลฯ

10) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

สำหรับคำถามที่ว่า เคยได้ยินได้ฟังหรือรับรู้รับทราบเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 79 หรือจำนวน 354 คน ระบุว่า เคยได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง มีเพียงร้อยละ 7 หรือ 32 คน เท่านั้น ที่ระบุว่า ไม่เคยได้ยินได้ฟัง

แผนภาพที่ 2-27 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยได้ยิน
เรื่องการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

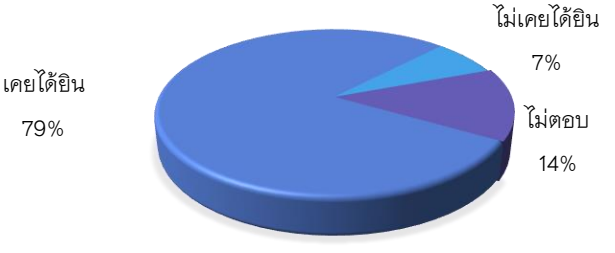

ในมุมมองของผู้ตอบ คำว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง มีนัยยะดังนี้ การพัฒนาตนเอง/ชีวิต ครอบครัว ให้มีดีขึ้น/มีคุณภาพ/มีความสุข/ไม่สร้างความเดือดร้อน (ผู้ตอบ 62 คน), การเปลี่ยนแปลงตนเอง / ชีวิต ไปในทางที่ดีขึ้น (ผู้ตอบ 40 คน), การเรียนรู้สิ่งใหม่ จากผู้อื่น เช่น ปราชญ์ชุมชน เรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วนำมาปรับใช้ (ผู้ตอบ 57 คน), การแลกเปลี่ยน เรียนรู้สิ่งใหม่ จากผู้อื่น เช่น ปราชญ์ชุมชน เรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วนำมาปรับใช้ (ผู้ตอบ 20 คน), คิดเป็นระบบ ปรับวิธีคิด(ผู้ตอบ 15 คน), เรียนแล้วชีวิตดีขึ้น (ผู้ตอบ 13 คน), พึ่งตนเองได้ / ใช้ชีวิตพอเพียง (ผู้ตอบ 12 คน), การใช้ชีวิตอย่างมีระบบ แบบพอประมาณ มีคุณค่า วางแผน (ผู้ตอบ 10 คน), มีความรู้หลากหลาย(ผู้ตอบ 4 คน) และอื่น ๆ (ผู้ตอบ 10 คน) ดังตัวอย่างมุมมองของผู้ตอบดังต่อไปนี้

“รู้จริงและสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองได้”
“การตรวจสอบตัวเองการประเมินสมมุติฐาน”
“การจัดการขั้นตอนในการดำเนินชีวิต”
“นำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์ปรับใช้กับชีวิตประจำวัน”
“เปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นโดยยึดหลักศาสตร์พระราชา”
“จะได้มีผู้นำที่มีคุณภาพมากขึ้น”
“เมื่อมีความรู้แล้วก็สามารถนำความรู้มาพัฒนาให้ดีขึ้น”
“การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง”
“เรียนแล้วมีความมั่นใจมีชีวิตที่ดีขึ้น”
“นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ”
“สร้างความรู้ใหม่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้”
“ความคิดจะเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด”
“นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีพ”
“การเรียนรู้เพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงอาชีพเพิ่มอาชีพเสริม”
“การมองถึงอนาคตและการวางแผน”
ฯลฯ

11) แนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมพลังอำนาจ

ส่วนในเรื่องการได้ยินหรือรับรู้รับทราบเกี่ยวกับแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 57 หรือ จำนวน 255 คน ระบุว่า เคยได้ยิน ในขณะที่ 1 ใน 4 ของผู้ตอบ (ร้อยละ 25 หรือ จำนวน 115 คน) ระบุว่า ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวแต่อย่างใด

แผนภาพที่ 2-28 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้ยิน
เรื่องการสร้างเสริมพลังอำนาจ

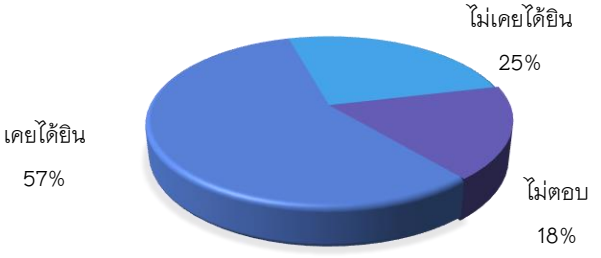

ผู้ที่ตอบว่าเคยได้ยินหรือรู้จัก มีมุมมองเกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจรวมทั้งสิ้น 41 มุมมอง ดังจะยกตัวอย่างดังนี้

“พลังอำนาจในการต่อรอง เพื่อให้ชุมชนประเทศชาติพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น”
“การที่เราเป็นผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนและสร้างความสามัคคีปรองดองกัน”
“การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีพัฒนาตนเองให้คนในชุมชนยอมรับ”
“สร้างแรงผลักดันให้กับตนเองและชุมชนได้มากขึ้น”
“การสร้างพลังอำนาจทางการพัฒนาศักยภาพของบุคคลครอบครัว ชุมชนในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ”
“การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีพัฒนาตนเองให้คนในชุมชนยอมรับ”
“เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินชีวิตของตนเองและชุมชน”
“คือการพึ่งพาตนเองได้อย่างแข็งแรงและยั่งยืนในทุกด้านในการดำเนินชีวิต”
ฯลฯ

12) การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ในเรื่องของการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ/หรือ การปฏิบัติตามแนวคิดนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 88 (จำนวน 396 คน) ระบุว่า ได้เรียนรู้แล้ว ในขณะที่ร้อยละ 2 (จำนวน 7 คน) ระบุว่า ยังไม่ได้เรียนรู้

แผนภาพที่ 2-29 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

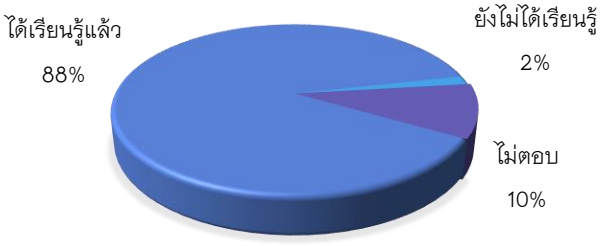

ในกลุ่มที่เรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีมุมมองดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พอเพียงพอประมาณมีภูมิคุ้มกันความรู้คู่คุณธรรม”

“การพึ่งตนเอง”

“พออยู่ พอกินไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น”

“คือพออยู่ พอกิน พอใช้ พอร่มเย็น”

" ‘ความสมดุล’ คือ ความพอกิน พอใช้ พอมี จะทำอะไรจะต้องไม่มีผลกระทบต่อคนรอบข้างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

“มีกินมีใช้มีการออม และแบ่งปัน”

“อยู่อย่างพอเพียง มีกินมีใช้ เหลือกินเหลือก็ขาย”

“ปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ที่อยู่ทางสายกลาง”

“การอยู่รอด พอเพียง ยั่งยืน”

“มีกินมีใช้ มีเก็บ หรือแบ่งปันผู้อื่น”

“หลักในการดำเนินชีวิตมีความพอประมาณมีเหตุมีผลมีภูมิคุ้มกัน”

“อยู่อย่างเรียบง่ายไม่มากไม่น้อยจนเกินไป”

“ความพอเพียงในทุกระดับ”

"เลี้ยงตนเอง ครอบครัว ชุมชน"

"ไม่ต้องไปหาซื้อของมาไว้บริโภค"

"มีภูมิคุ้มกันตัวเอง ใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็น ปลูกผักทำไร่ผสมผสาน"

ฯลฯ

13) ประโยชน์ของการทำแผน 4 แผน

ในเรื่องการใช้แผน 4 แผน คือ แผนชีวิต แผนการงาน/อาชีพ แผนสุขภาพ และแผนรายได้ ผู้ตอบร้อยละ 88 (จำนวน 394 คน) ระบุว่า เป็นประโยชน์ต่อตนเองมาก มีเพียงร้อยละ 1 (จำนวน 3 คน) เท่านั้น ที่ระบุว่า ไม่เป็นประโยชน์

แผนภาพที่ 2-30 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนำแผน 4 แผนไปใช้ประโยชน์

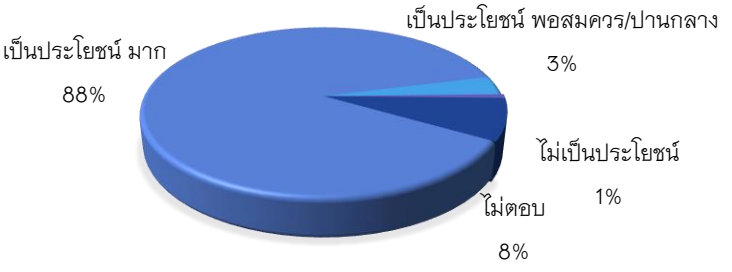

14) วิชา / กลุ่มวิชา / กิจกรรม ที่ชอบหรือประทับใจ

จากการสอบถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมในวิชาการ หรือกลุ่มวิชา ที่ผู้ตอบประทับใจที่สุด ผลปรากฏว่า ส่วนใหญ่ชอบวิชาวิถีสู่ชีวิตพอเพียง / การวางเป้าหมาย / แผน 4 แผน รองลงมา คือ วิชา การรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน วิชาหรือกิจกรรมที่ผู้ตอบชอบมากที่สุด และอันดับสาม คือ แผนแม่บทชุมชนโดยกระบวนการประชาพิจัยและพัฒนา นอกจากวิชาที่ชอบหรือประทับใจแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนยังรู้สึกชอบกิจกรรมดูงาน เช่นที่เขื่อนหรือฝายมีชีวิต ลงพื้นที่ชุมชน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกค่ายกิจกรรมกับเด็ก กิจกรรมด้านสุขภาพ หรือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ

สำหรับรายวิชา/สาระวิชา ที่ผู้เรียนชอบหรือประทับใจ 10 อันดับแรก มีดังตารางที่ 2–1

ตารางที่ 2-1 อันดับรายวิชา/กิจกรรมที่ชอบหรือประทับใจมากที่สุด 10 อันดับแรก

อันดับรายวิชา	จำนวน
อันดับ 1 วิถีสู่ชีวิตพอเพียง / การวางเป้าหมาย / แผน 4 แผน	167
อันดับ 2 การรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน	103
อันดับ 3 แผนแม่บทชุมชนโดยกระบวนการประชาพิจัยและพัฒนา	82
อันดับ 4 ระบบสุขภาพและการจัดการ	45
อันดับ 5 การจัดการทุน สวัสดิการ และวิสาหกิจชุมชน	33
อันดับ 6 กระบวนทัศน์การพัฒนา	30
อันดับ 7 การจัดการเกษตรยั่งยืน	29
อันดับ 8 ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชน	23
อันดับ 9 ชุมชนเข้มแข็ง	15
อันดับ 10 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา	14

15) การถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79 หรือ จำนวน 356 คน) ทราบและเห็นด้วย ว่าตนเองถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ ส่วนร้อยละ 2.7 (จำนวน 12 คน) ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย ส่วนผู้ไม่ทราบเลย มีร้อยละ 6.2 หรือ จำนวน 28 คน ซึ่งเรื่องนี้ ก็เป็นประเด็นที่สำคัญมากสำหรับ ม.ชีวิตอีกเช่นกัน จึงควรสื่อสารหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ตั้งแต่เข้ามาเรียนในทุกศูนย์การเรียนรู้ เพราะเชื่อว่าถ้ามีการสื่อสารและการให้ความสำคัญมากขึ้น น่าจะทำให้จำนวนที่ระบุว่าไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องนี้ลดลงอย่างแน่นอน

แผนภาพที่ 2-31 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถูกคาดหวังความเป็นผู้นำ

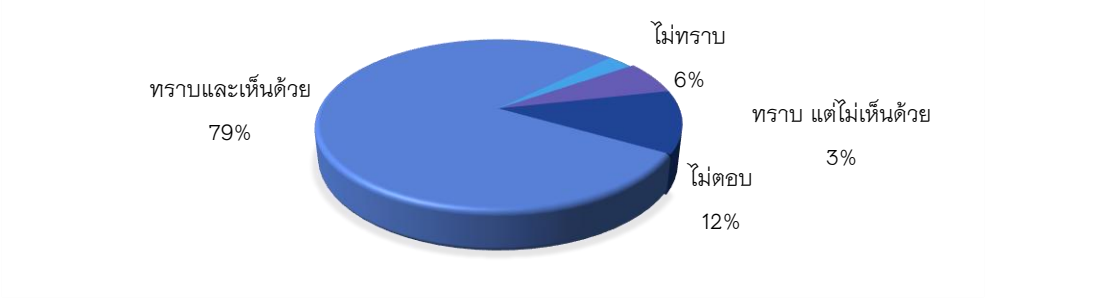

16) ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยชีวิต

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคในช่วงระหว่างเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบร้อยละ 45 (จำนวน 203 คน) ระบุว่า ไม่มีอุปสรรคใดเลย ส่วนผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาอุปสรรค ส่วนใหญ่แล้ว มีในเรื่องของรายได้หรือรายจ่ายในครอบครัว (ร้อยละ 23 หรือ จำนวน 104 คน) รองลงมาเป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากตัวผู้เรียนเอง (ร้อยละ 22 หรือ จำนวน 100 คน) ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ ที่จำเป็นในฐานะที่เป็นผู้เรียน แต่เนื่องจากหลายคนอายุมากแล้ว หรือไม่มีเวลา หรือไม่ได้เรียนนานแล้ว เลยทำให้ตามคนอื่น ๆ ไม่ทัน ฯลฯ คุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ความรู้ความสามารถที่มีอยู่เดิม การขาดทักษะในการเรียนรู้/การอ่าน/การฟัง/การจับประเด็น การบริหารจัดการเวลาที่ไม่ลงตัว การมีภารกิจหลายด้าน การขาดแรงจูงใจ ฯลฯ

แผนภาพที่ 2-32 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอุปสรรคสำคัญ

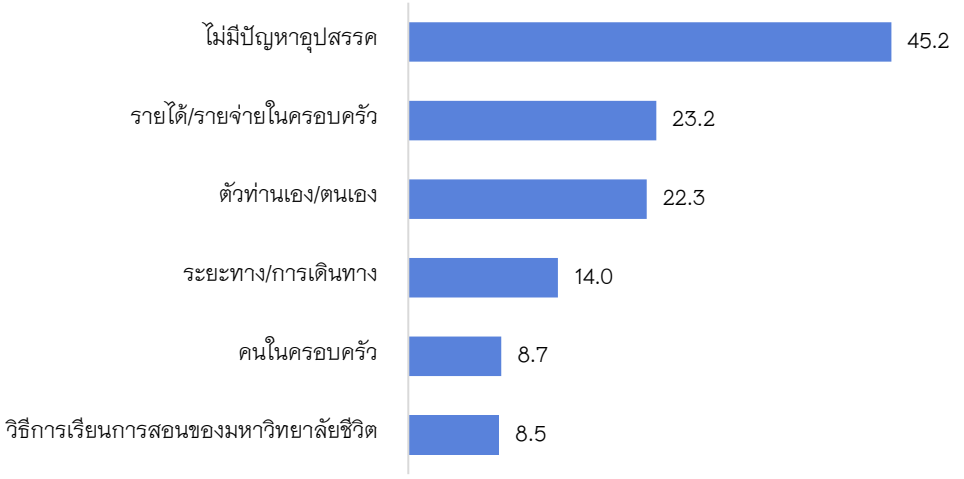

17) ความรู้สึกคุ้มค่า หรือ ไม่คุ้มค่า ต่อการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต

สำหรับประเด็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกว่าคุ้มค่าต่อการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบร้อยละ 90 (ร้อยละ 89 หรือจำนวน 400 คน) ระบุว่า คุ้มค่า มีเพียงร้อยละ 1 (หรือ 5 คน) ที่ระบุว่า ไม่คุ้มค่า ที่ได้มาเรียนที่นี่ และที่สำคัญด้วยเช่นกัน คือ มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้สูงถึงร้อยละ 10

แผนภาพที่ 2-33 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้สึกคุ้มค่าต่อการเรียน

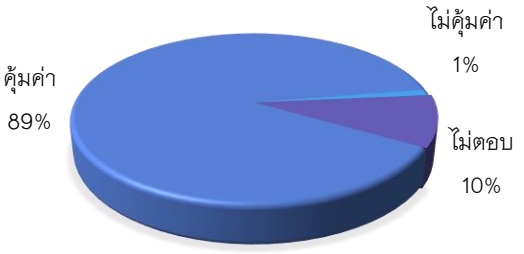

18) บทบาทการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

การมีบทบาทเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ประมาณหนึ่งในสาม หรือ ร้อยละ 35 (จำนวน 159 คน) ระบุว่า มีบทบาทดังกล่าว ในขณะที่ ร้อยละ 16 หรือ จำนวน 70 คน ระบุว่า ไม่มีบทบาทในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ซึ่งก็ถือว่าค่อนข้างสูง จึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้น

แผนภาพที่ 2-34 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาท
การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

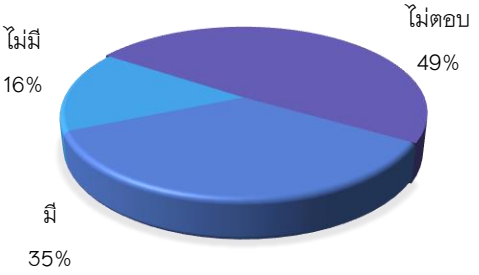

19) การแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 42 (จำนวน 191 คน) ระบุว่า ได้แนะนำให้ผู้อื่นได้เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ในขณะที่ร้อยละ 21 (จำนวน 92 คน) ระบุว่า ไม่ได้แนะนำใครให้มาเรียนที่นี่แต่อย่างใด ซึ่งประเด็นนี้ก็สำคัญมากต่อ ม.ชีวิต เพราะจริง ๆ แล้ว การแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียนโดยบัณฑิตหรือผู้ที่เคยเรียนมาก่อน หรือเคยมีประสบการณ์ หรือประสบมาด้วยตนเอง จะมี

น้ำหนักมากต่อการตัดสินใจของผู้สนใจ และตามที่ทราบกันดีว่า ม.ชีวิต มีจำนวนผู้เรียนลดลง และอาจารย์/พนักงาน/บุคลากรในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ ต้องทุ่มเทเวลาในการหาผู้เรียน ซึ่งจริง ๆ แล้วการบอกต่อ หรือการให้บัณฑิตหรือผู้เรียนในปัจจุบันช่วยกันมองหาคนที่มีแววหรือมีความสนใจในการพัฒนาตนเอง หรือมีบทบาทต่าง ๆ อยู่ในชุมชนอยู่แล้วให้เข้ามาเรียน จะทำให้เกิดการขยายเครือข่าย ม.ชีวิต ออกไปได้อย่างรวดเร็วและเข้มข้น ดังนั้น จึงควรสื่อสารหรือให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ให้ชัดเจนตั้งแต่ต้นเช่นกัน

แผนภาพที่ 2-35 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียน

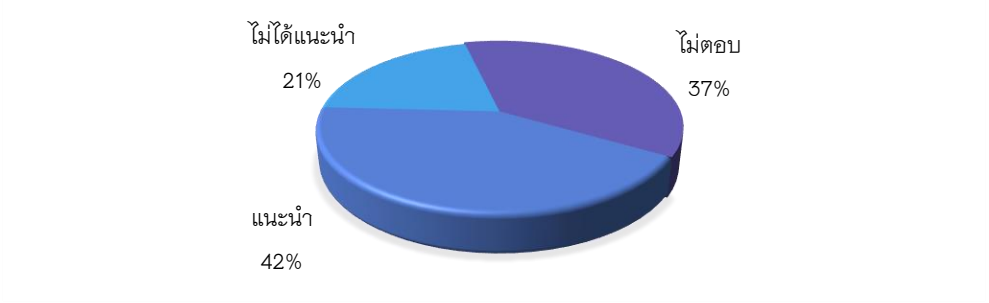

20) การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หลังสำเร็จการศึกษา

20.1) โครงการที่ทำร่วมกับชุมชน

ผู้ตอบในฐานะบัณฑิตที่ผ่านการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองจากมหาวิทยาลัยชีวิตแล้ว ย่อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนถิ่นอาศัยของตนเองเป็นอันดับต่อมา และได้นำวิชาเรียนมาใช้จริงหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น โครงการพัฒนา/ช่วยเหลือต่าง ๆ เมื่อสอบถามถึงเรื่องโครงการที่ทำร่วมกับชุมชน และ/หรือเป็นประโยชน์ต่อชุมชน รวมโครงการที่ทำไปแล้ว กำลังทำอยู่ หรือว่าวางแผนจะทำในอนาคต ผู้ตอบ 288 คน หรือร้อยละ 64 ได้ทำโครงการดังกล่าว ในขณะที่ร้อยละ 36 หรือ 161 คน ไม่ตอบว่าได้ทำโครงการหรือคิดจะทำโครงการทำอะไรบ้าง

แผนภาพที่ 2-36 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำโครงการเพื่อชุมชน

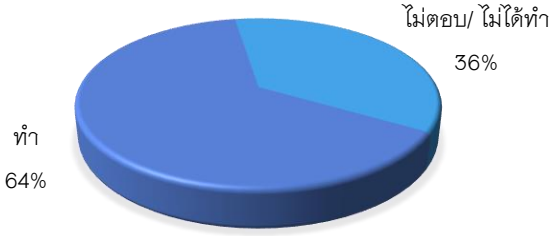

ตัวอย่างโครงการที่ผู้ตอบทำ (ทำไปแล้ว กำลังทำ และคิดว่าจะทำ) ได้แก่

1. โครงการด้านเกษตร / นวัตกรรมการเกษตร เช่น เกษตรอินทรีย์, เพาะเห็ด, ข้าวปลอดภัย, ปลูกผักปลอดสารพิษ, เกษตรผสมผสาน, เพิ่มผลผลิตข้าว, ปลูกสมุนไพร ฯลฯ

2. โครงการด้านสร้างผลิตภัณฑ์ เช่น พัฒนากะปิ, ผลิตปุ๋ยอินทรีย์, สินค้า OTOP, สบู่/น้ำยาอเนกประสงค์ ฯลฯ

3. โครงการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น คัดแยกขยะ, ปลูกป่า, ฝายมีชีวิต, ฝายเก็บน้ำ, แก้มลิง, รักษาป่าชายเลน ฯลฯ

4. โครงการด้านสุขภาพ เช่น ต่อต่านยาเสพติดในเยาวชน, รักษาศีลห้า, ออกกำลังกาย, เยี่ยมผู้สูงอายุ, ครอบครัวต้นแบบ, คัดกรองโรคไม่ติดต่อ, เกลือไอโอดีน, ปฏิบัติธรรม ฯลฯ

5. โครงการพัฒนาภูมิทัศน์ชุมชน เช่น สร้างท่อระบายน้ำ, หน้าบ้านหน้ามอง, พัฒนาวัด ฯลฯ

6. โครงการพัฒนาอาชีพ เช่น กลุ่มสานตะกร้าผู้สูงอายุ, นวดแผนโบราณ, เพาะเลี้ยงจิ้งหรีด, เลี้ยงหมู หรือสัตว์เศรษฐกิจอื่น ๆ ฯลฯ

7. โครงการด้านความมั่นคงชุมชน เช่น ออมวันละบาท, กองทุนสวัสดิการชุมชน, แผนแม่บทชุมชน ฯลฯ

8. โครงการด้านภูมิปัญญาเพื่ออาชีพ เช่น ทำผ้ามัดย้อม, ผ้าไหม, ทำเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ

9. โครงการที่ริเริ่มจากภาครัฐ เช่น ประชารัฐ, 9101, ไทยนิยมยั่งยืน, บ้านมั่นคง ฯลฯ

20.2) การนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้จากการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน

หลังจากสำเร็จการศึกษา ผู้ตอบส่วนใหญ่ได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวชุมชน โดยร้อยละ 90 (จำนวน 399 คน) ได้ใช้ในการพัฒนาตนเอง ส่วนในเรื่องการพัฒนาครอบครัว ผู้ตอบร้อยละ 69 (จำนวน 308 คน) ได้นำความรู้ที่เรียนมาใช้กับสมาชิกครอบครัวตนเอง และในการพัฒนาชุมชนเดียวกัน ผู้ตอบร้อยละ 65 (จำนวน 293 คน) ได้นำมาใช้กับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

แผนภาพที่ 2-37 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการนำสิ่งเรียนรู้ไปใช้

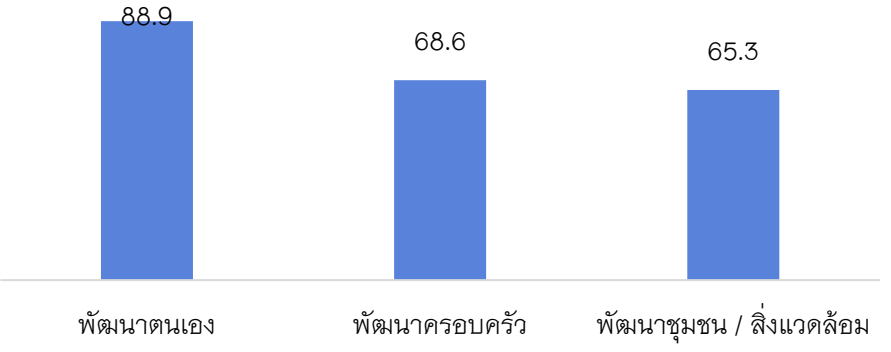

ในด้านการพัฒนาตนเอง ผู้ตอบได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากมหาวิทยาลัยชีวิตมาใช้ในเรื่องของการวางแผน วางเป้าหมาย การใช้แผน 4 แผน คือ วางแผนชีวิต สร้าง/พัฒนาความสามารถในอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ออกกำลังกายและดูแลสุขภาพ, จัดการเวลา, ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากฟุ่มเฟือยมาเป็นประหยัดอดออม ลดอบายมุข มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น หาความรู้เพิ่มเติม กล้ามากขึ้น ฯลฯ

ส่วนการพัฒนาครอบครัว ผู้ตอบได้นำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับใช้กับชีวิตในครอบครัว เช่น ใช้เวลาร่วมกับครอบครัวมากขึ้น รับฟังกันและกันมาขึ้น ช่วยกันทำมาหากิน ทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ช่วยกันเก็บออม ลดค่าใช้จ่าย ส่งเสริมสุขภาพกันและกัน ฯลฯ

และในเรื่องของการพัฒนาชุมชน ผู้ตอบได้นำความรู้มาใช้ในเรื่องสร้างเครือข่าย เข้าใจผู้นำชุมชนมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ กำจัดขยะ ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ลดการใช้สารเคมี ไม่ทำกิจกรรมที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม จัดเวทีพูดคุยกันมากขึ้น ทำประชาพิจารณ์ เป็นจิตอาสา ฯลฯ

21) การทำในสิ่งที่เสริมสร้างชื่อเสียงหรือคุณประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งหนึ่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 42 (จำนวน 190 คน) ระบุว่าตนเองได้ทำในสิ่งที่สร้างเสริมชื่อเสียงหรือคุณประโยชน์ด้านต่าง ๆ ให้กับมหาวิทยาลัยแล้ว ในขณะที่ร้อยละ 18 (จำนวน 78 คน) ระบุว่า ยังไม่ได้ทำ และที่สำคัญคือ มีผู้ที่ไม่ตอบคำถามนี้จำนวนมาก (สูงถึงร้อยละ 40) หรือมากเท่า ๆ กับจำนวนที่ตอบว่า ได้เคยทำในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์หรือเพื่อการเสริมสร้างชื่อเสียงของ ม.ชีวิต ดังนั้น จึงเป็นประเด็นสำคัญต่อทิศทางต่อไปของ ม.ชีวิตอีกเช่นกัน ซึ่งจากข้อมูลนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้รับมาว่า ผู้เรียนจำนวนหนึ่งไม่ได้มีความผูกพันหรือมีความภาคภูมิใจมากนักที่สำเร็จการศึกษาจาก ม.ชีวิต และอีกส่วนหนึ่ง น่าจะเกี่ยวกับสำนึกต่อประเด็นการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาทางเลือกในชุมชนท้องถิ่นของ ม.ชีวิตในบรรดาผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจาก ม.ชีวิต ที่พบว่า บางพื้นที่ยังไม่เข้มข้นพอ หรือยังไม่ชัดเจน เพราะถ้ามีความชัดเจนในเรื่องความสำคัญของการศึกษาเพื่อชุมชนท้องถิ่นตามแนวทางของ ม.ชีวิต ก็น่าจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างเข้มข้นในชุมชน และน่าจะเกี่ยวกับความจริงที่ว่าบัณฑิต ม.ชีวิตจำนวนหนึ่งก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านใด ๆ ที่โดดเด่นชัดเจนที่จะสามารถนำไปสื่อสารต่อจนเป็นที่ยอมรับหรือสามารถชักชวนหรือแนะนำให้คนอื่น ๆ ในชุมชนหรือในเครือข่ายประเภทต่าง ๆ ของตนเองให้เข้ามาเรียนได้อย่างเต็มปากเต็มคำ หรือยังไม่มีจุดเด่นหรือจุดขายในตนเองที่จะสามารถนำไปสื่อสาร เพื่อให้เกิดแรงผลักหรือแรงจูงใจในการมาเรียน แต่ในขณะเดียวกัน ก็พบด้วยว่า ในบางพื้นที่นั้น ตัวบัณฑิต ม.ชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงตนเอง มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และมีบทบาทในด้านต่าง ๆ อยู่ในชุมชนนั้น สามารถเป็นแรงจูงใจหรือกลายเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดีไปในตัว ที่บางแห่งบัณฑิตได้เล่าให้ฟังว่า มีคนสนใจถามว่า... *“ไปเรียนอะไร ที่ไหน ทำไมเก่งจัง อยากเก่งแบบนี้บ้าง”* ซึ่งในกรณีนี้ ก็คือ ไม่ต้องมีการแนะนำหรือชักชวนแต่อย่างใด ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงตนเอง การมีความรู้ความสามารถ การมีคุณธรรมจริยธรรม และการมีบทบาทที่โดดเด่นของบัณฑิตในชุมชน จึงมีนัยสำคัญต่อการขยายเครือข่ายผู้เรียนของ ม.ชีวิตโดยไม่ต้องแนะนำ

แผนภาพที่ 2-38 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทำในสิ่งเสริมสร้างชื่อเสียง หรือคุณประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับมหาวิทยาลัย

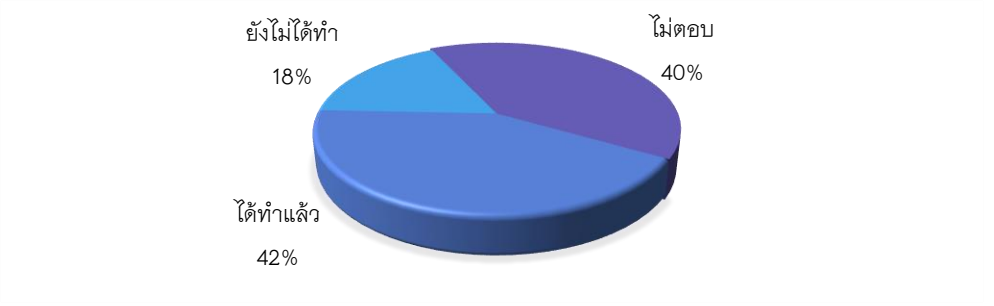

22) แนวทางที่จะสนับสนุนให้การศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชนยังคงอยู่ในพื้นที่

ในเรื่องการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยชีวิตคงอยู่ในพื้นที่ ผู้ตอบร้อยละ 54 (จำนวน 242 คน) พร้อมจะสนับสนุน ในขณะที่มีผู้ไม่ตอบเรื่องนี้ จำนวน 207 คน หรือร้อยละ 46

แผนภาพที่ 2-39 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการสนับสนุนมหาวิทยาลัยชีวิต ให้คงอยู่ในพื้นที่

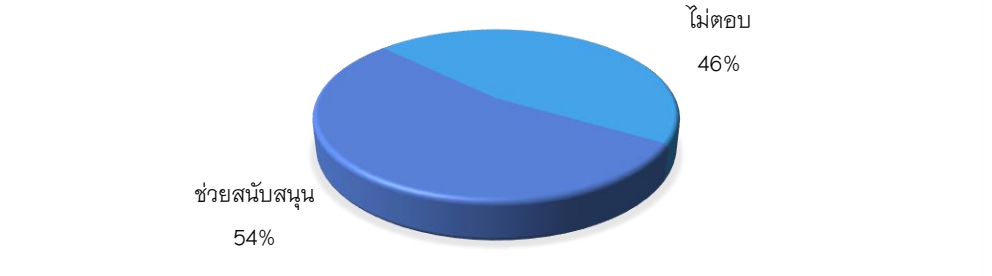

โดยที่ผู้ตอบเกือบทุกคนจะช่วยสนับสนุนหลักๆ ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ บอกต่อให้ แนะนำให้คนรุ่นใหม่มาเรียน ส่วนหนึ่งจะช่วยเหลือกิจกรรมที่ขอความร่วมมือ หรืออำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ สนับสนุนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน หรือจะนำความรู้ที่ได้จากมหาวิทยาลัยไปใช้กับผู้อื่น เช่น ในกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ ศิษย์เก่าต้องการจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นประจำ

บทที่ 3
ความพึงพอใจของบัณฑิต
ต่อการจัดการศึกษาทางเลือก

จากการสำรวจความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาทางเลือกในรูปแบบของมหาวิทยาลัยชีวิต จำนวน 449 คน ในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 8 ด้าน ผลคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม มีรายละเอียดดังแผนภาพ 3-1 ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ***ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระดับมาก*** ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 4.50 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุดในที่นี้ คือ ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ คือ มีคะแนน 4.30 ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุดคือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศการเรียนรู้ คือ มีคะแนน 3.86 คะแนน

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.34 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก

แผนภาพที่ 3-1 สรุปคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องในภาพรวม
(คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

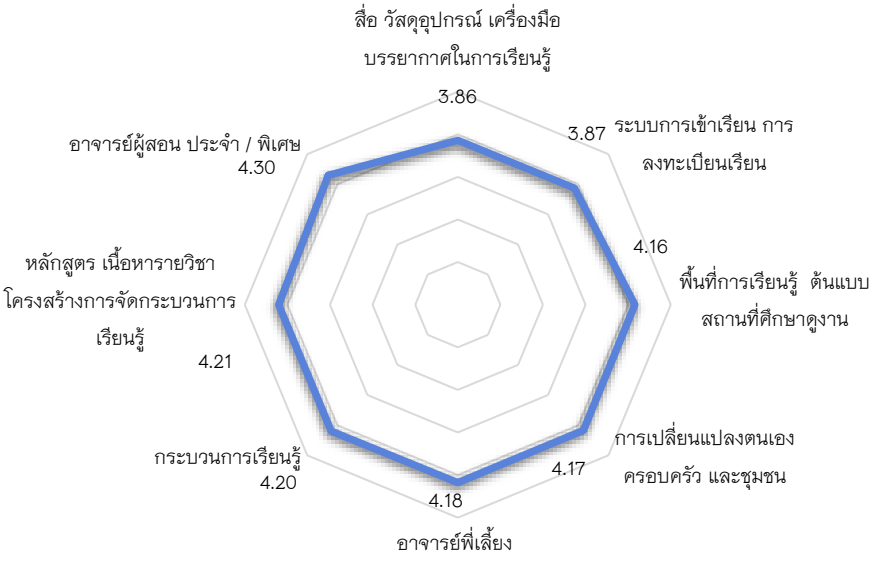

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนที่สอดคล้องกับระดับความพึงพอใจ มีรายละเอียดดังนี้

เกณฑ์การประเมินความคิดเห็น		เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการประเมิน
มากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 5	ค่าเฉลี่ย 0.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด (1)
มาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ 4	ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย (2)
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ 3	ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง (3)
น้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ 2	ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก (4)
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 1	ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด (5)

ปัจจัยทั้ง 8 ด้าน พร้อมรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางเลือก มีดังนี้

1. หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้

คะแนนความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านนี้ มีคะแนนสูงที่สุด ในเรื่อง หลักสูตร / สาขาวิชาที่เรียน สามารถสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน (4.37 คะแนน หรือระดับมาก) และคะแนนน้อยที่สุดในเรื่องของระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม (3.83 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.21 คะแนน** (SD = 0.68)

แผนภาพที่ 3-2 คะแนนความพึงพอใจด้านหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา
และโครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้

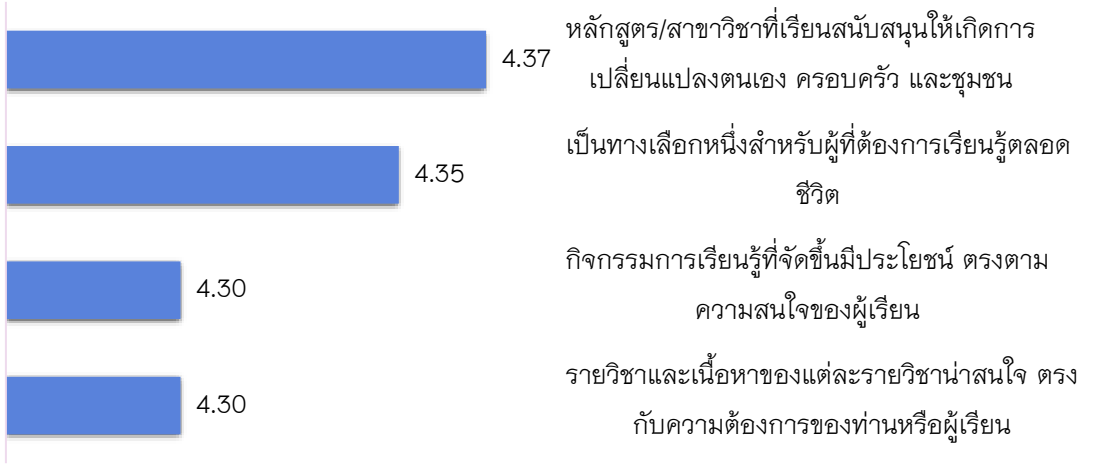

แผนภาพที่ 3-2 (ต่อ)

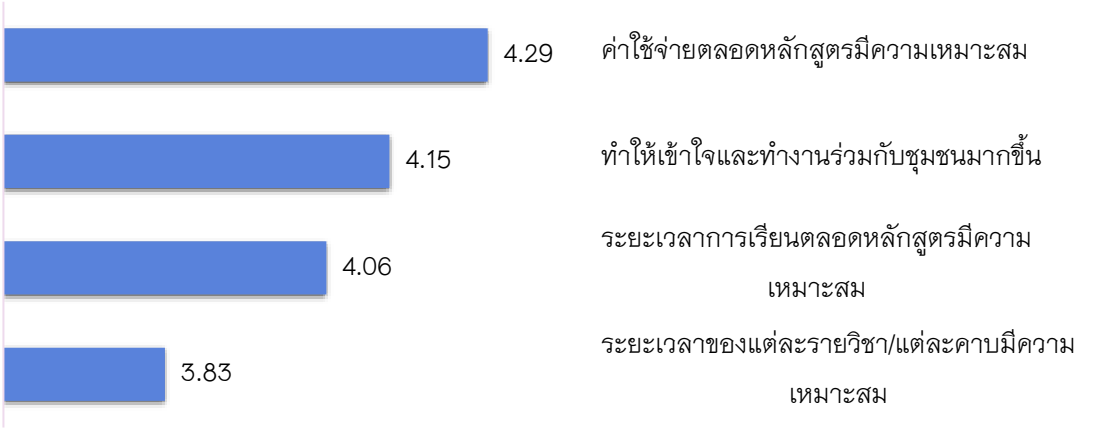

2. ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน

สำหรับความสะดวกที่ได้รับ ในระบบการเข้าเรียนและการลงทะเบียน พบว่า ได้รับคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ในด้านความสะดวก รวดเร็ว (3.93 คะแนน หรือระดับมาก) คะแนนน้อยที่สุด เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก (3.82 คะแนน หรือระดับมาก) **สำหรับความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 3.87 คะแนน** (SD = 0.82)

แผนภาพที่ 3-3 คะแนนความพึงพอใจด้านระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน

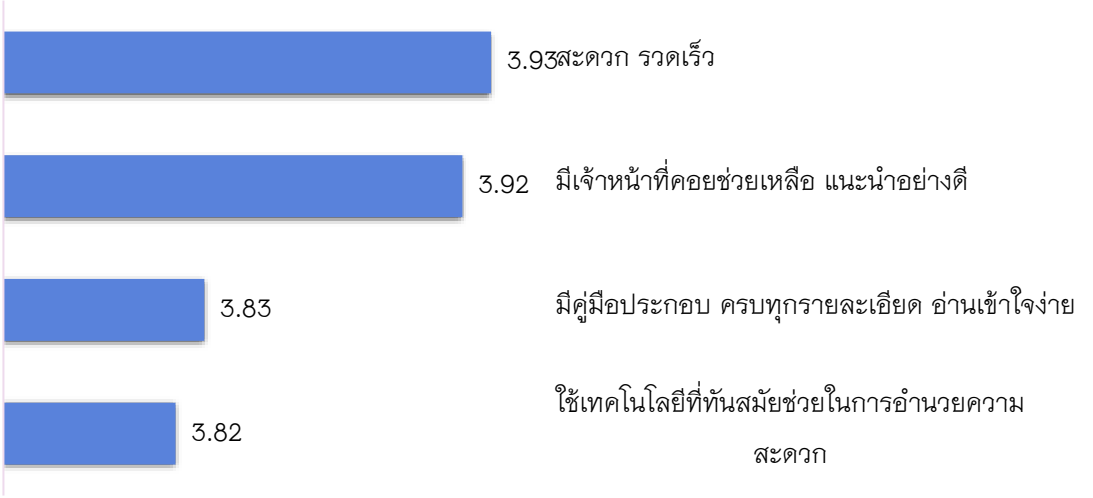

3. พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน

ความพึงพอใจในเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่ต้นแบบ และสถานที่ศึกษาดูงาน ที่มีคะแนนมากที่สุด คือ มีปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชน/ศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถให้ทั้งสติและปัญญาที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ มีคุณค่ามาก (4.24 คะแนน หรือระดับมาก) และคะแนนน้อยที่สุดของปัจจัยด้านนี้ คือ มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เป็นมิตร (4.09 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.16 คะแนน** (SD = 0.73)

แผนภาพที่ 3-4 คะแนนความพึงพอใจด้านพื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน

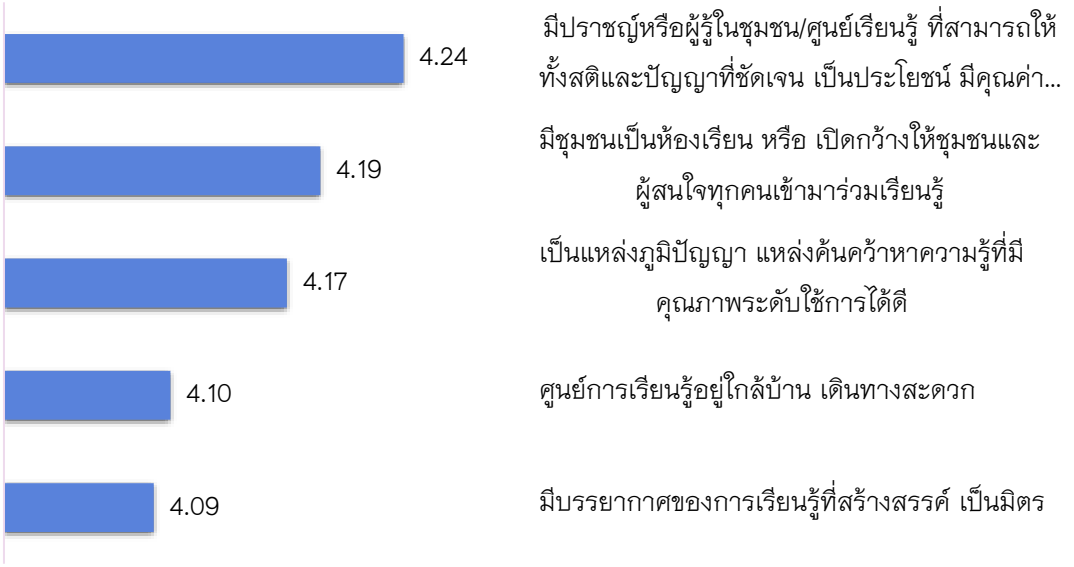

4. กระบวนการเรียนรู้

ความพึงพอใจในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ ที่มีคะแนนมากที่สุดคือ การส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.33 คะแนน หรือ ระดับมาก) ส่วนเรื่องที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ มีการนำเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ (4.06 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.20 คะแนน** (SD = 0.69)

แผนภาพที่ 3-5 คะแนนความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนรู้

5. อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ

ความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอน/ประจำ/พิเศษ ที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ในเรื่องที่อาจารย์มีความตั้งใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เตรียมการสอนเป็นอย่างดี (4.30 คะแนน หรือระดับมาก) คะแนนที่น้อยที่สุด คือ มีจิตวิทยาในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4.22 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.30 คะแนน** (SD = 0.68)

แผนภาพที่ 3-6 คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ

6. อาจารย์พี่เลี้ยง

ความพึงพอใจด้านอาจารย์พี่เลี้ยง ที่มีคะแนนมากที่สุด 4.32 คะแนน หรือระดับมาก คือ ในเรื่องที่อาจารย์มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง” และแสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักศึกษา/ผู้เรียน และชุมชน คะแนนที่น้อยที่สุด คือ อาจารย์พี่เลี้ยงมีสามารถในการใช้เครื่องมือทางการศึกษาที่หลากหลายวิธี/รูปแบบ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีจิตวิทยาในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (4.10 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.18 คะแนน** (SD = 0.72)

แผนภาพที่ 3-7 คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์พี่เลี้ยง

แผนภาพที่ 3-7 (ต่อ)

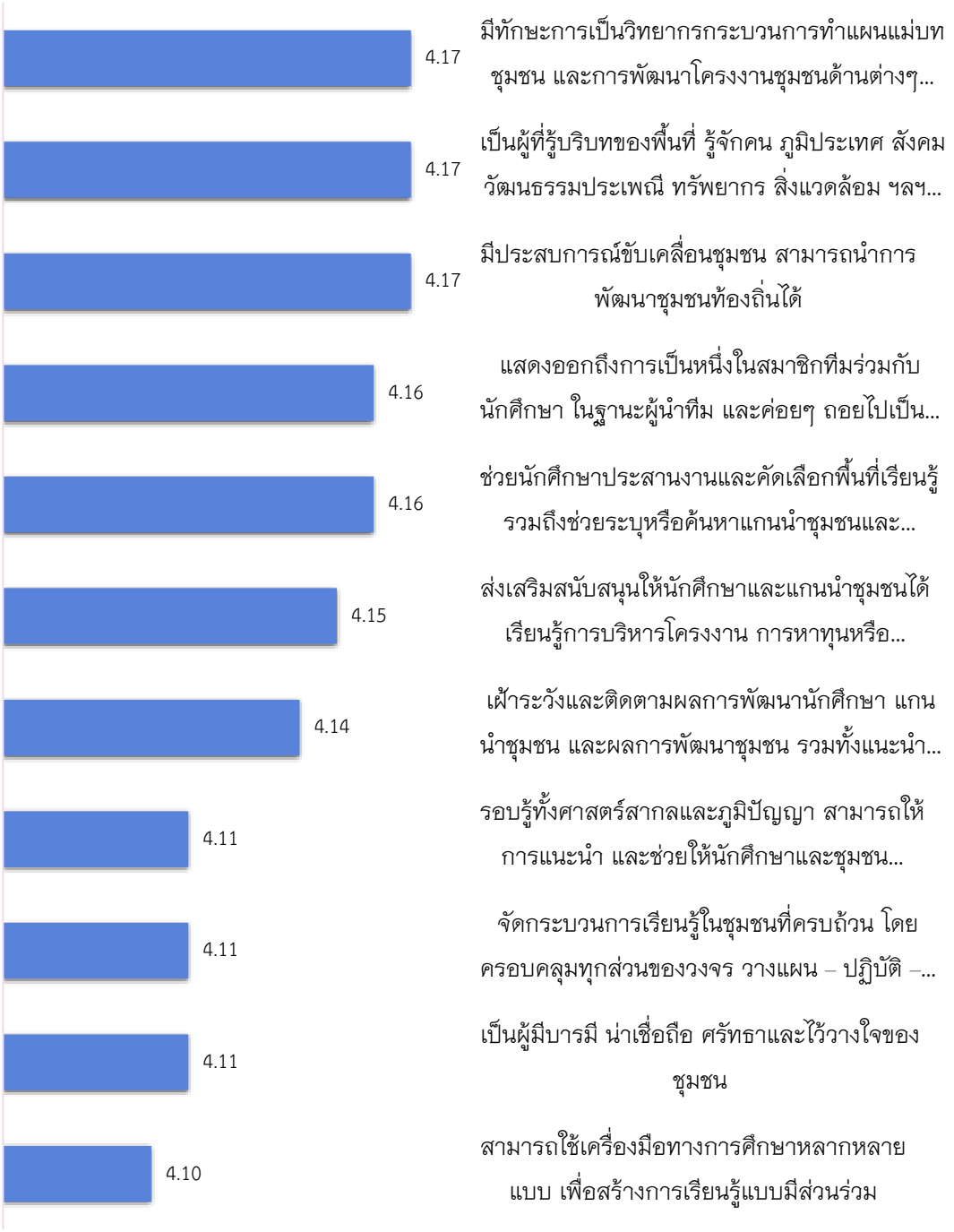

หมายเหตุ ประโยคที่ลงท้ายด้วย ... กรุณาดูประโยคเต็มที่ภาคผนวก ค.

7. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้

สำหรับความพึงพอใจในปัจจัยด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ตลอดจนบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ มีการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (4.05 คะแนน หรือระดับมาก) และเรื่องที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ มีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการปฏิบัติจริง เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน (3.63 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 3.86 คะแนน** (SD = 0.84)

แผนภาพที่ 3-8 คะแนนความพึงพอใจด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้

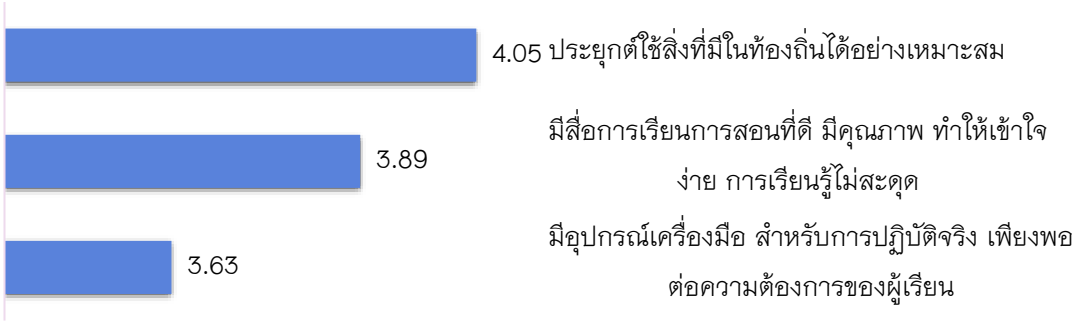

8. การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

สำหรับความพึงพอใจในปัจจัยด้านการเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน ด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น/ใจกว้างขึ้น (4.25 คะแนน หรือระดับมาก) รองลงมา คือ ครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (4.24 คะแนน หรือระดับมาก) ซึ่งเรื่องนี้ พบว่า มีคะแนนเท่ากับ การมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง และเรื่องที่มีคะแนนน้อยที่สุดคือ การทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา (3.94 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.17 คะแนน** (SD = 0.69)

แผนภาพที่ 3-9 คะแนนความพึงพอใจด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

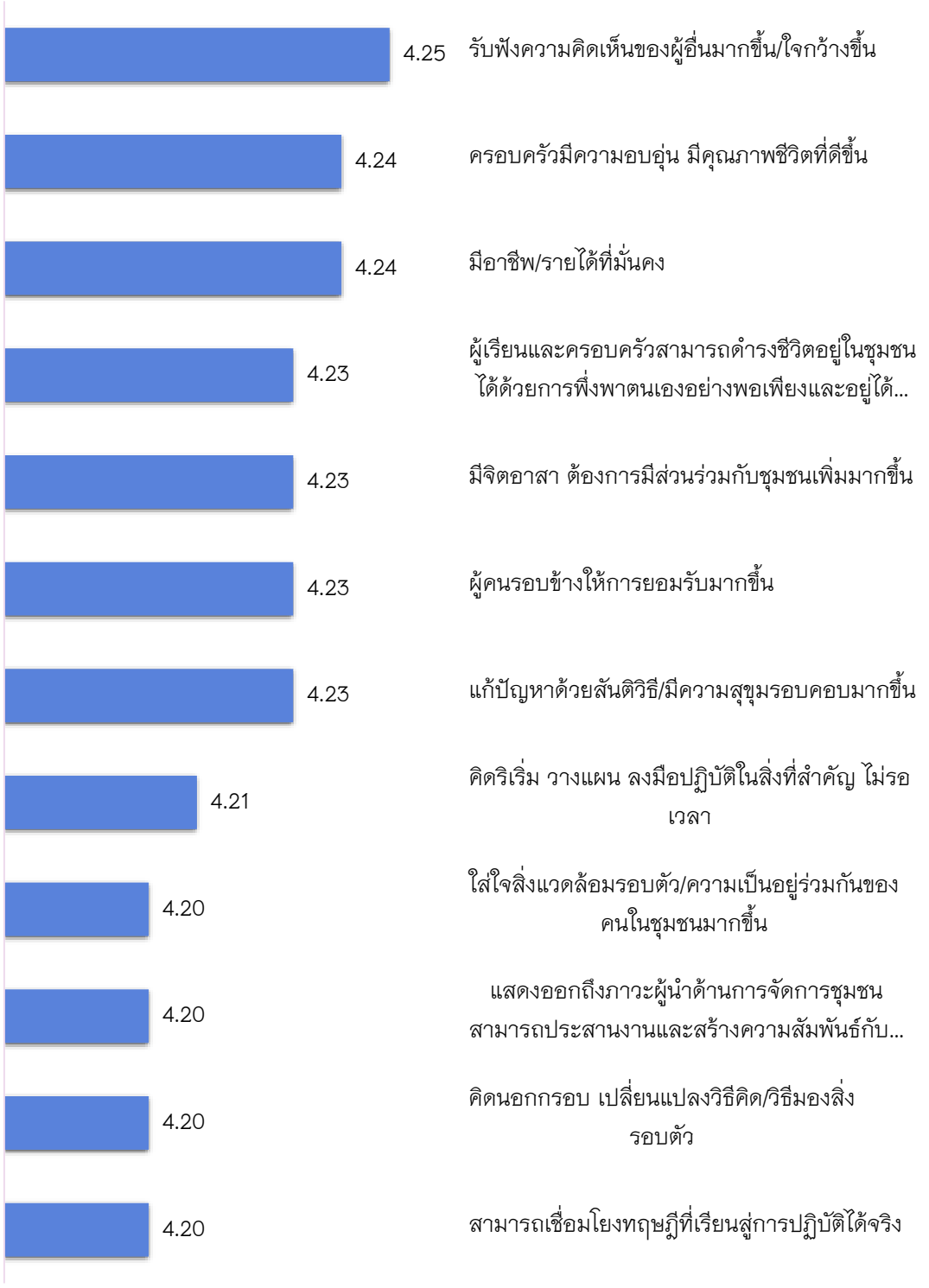

แผนภาพ 3-9 (ต่อ)

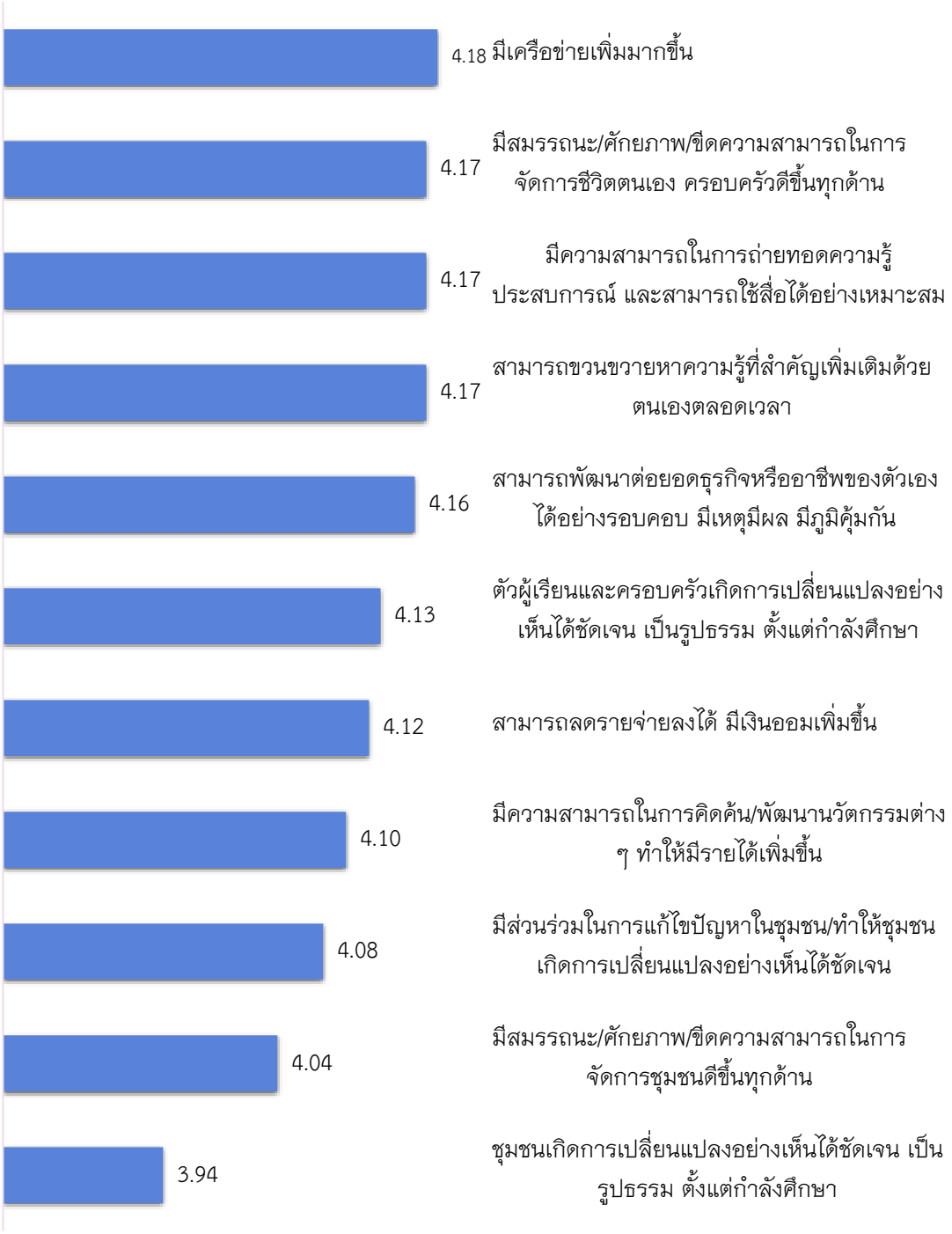

หมายเหตุ ประโยคที่ลงท้ายด้วย ... กรุณาดูประโยคเต็มที่ภาคผนวก ค.

บทที่ 4
สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 449 คน เป็นผู้ชาย ร้อยละ 53 เป็นผู้หญิง ร้อยละ 47 อายุสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 81 ปี อายุต่ำสุด คือ 22 ปี เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุที่มากที่สุด คือ อายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คือ ร้อยละ 66 อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 27 เป็นเกษตรกร รองลงมา คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ คือ ร้อยละ 22 และ 15 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 66 ไม่เคยย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ที่เคยย้ายถิ่น และส่วนใหญ่เป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว (ร้อยละ 64) ในส่วนของรายได้ต่อเดือน ผู้ตอบ ราว 1 ใน 3 ระบุว่า มีรายได้อยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ถัดมาร้อยละ 22 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังคงทำบัญชีครัวเรือน หรือ ทำเป็นประจำ มีอยู่ร้อยละ 44 ในขณะที่ผู้ไม่ได้ทำมีร้อยละ 12 ส่วนเรื่องการมีรายได้ต่อเดือนพอเพียงและมีเหลือเก็บหรือไม่นั้น ผู้ตอบเกือบร้อยละ 47 มีเพียงพอและเหลือเก็บ ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 33 มีรายได้เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ ส่วนผู้ที่ไม่เพียงพอและไม่เหลือเก็บมีเพียงร้อยละ 13 เมื่อสอบถามเรื่องหนี้สิน ผู้ตอบร้อยละ 57 มีหนี้สิน ผู้ไม่มีหนี้สินมีเพียงร้อยละ 24 และผู้ที่เคยมีหนี้สิน แต่ปัจจุบันไม่มีแล้วมีอยู่ร้อยละ 11 สำหรับมูลค่าของหนี้สินที่มีอยู่ ผู้ตอบที่มีหนี้สิน ร้อยละ 42 ระบุว่า ตนมีหนี้สินอยู่ระหว่าง 1 – 5 แสนบาท รองลงมา คือ ร้อยละ 18 มีหนี้สินประมาณ 1 – 3 ล้านบาท สำหรับค่าใช้จ่ายหรือสาเหตุที่ทำให้เป็นหนี้สิน ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 27 ระบุว่า เกิดจากการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน และในบรรดาผู้ที่มีหนี้สิน ร้อยละ 84 ระบุว่า สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา แต่ก็มีสูงถึงร้อยละ 7 ที่ตอบว่าไม่สามารถชำระหนี้สินได้ตามกำหนดเวลา

สำหรับการถือครองที่ดิน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 64 มีที่ดินปลูกปลูกบ้าน ต่ำกว่า 10 ไร่ ในขณะที่มีผู้ไม่ตอบเรื่องนี้ 129 คน หรือร้อยละ 29 สำหรับที่ดินสำหรับการเกษตรหรือประกอบกิจการ ผู้ตอบร้อยละ 21 (จำนวน 93 คน) มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่

สำหรับบทบาทต่าง ๆ ทั้งในชุมชนไปจนถึงภาคประชาสังคม หรือระดับประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ หรือ ร้อยละ 61 มีบทบาทดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 70 ระบุว่า อยู่ในระดับดี ส่วนน้อยคือประมาณเพียงแค่ร้อยละ 2 มีความสัมพันธ์น้อยและไม่ค่อยดี ในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55) ตอบว่า มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นอย่างดี ในขณะที่ประมาณร้อยละ 4 มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนค่อนข้างน้อยหรือไม่ค่อยดี

สำหรับเรื่องการนำความรู้ที่ได้จากมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ประโยชน์หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้น ร้อยละ 64 ได้ทำโครงการร่วมกับชุมชน หรือทำภายในชุมชนตนเอง และในเรื่องการนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน พบว่า ร้อยละ 90 ได้ใช้ในการพัฒนาชีวิตตนเอง ร้อยละ 69 ได้นำไปใช้ในการพัฒนาครอบครัว และร้อยละ 65 ได้นำไปใช้พัฒนาชุมชน

ในเรื่องการทำสิ่งที่เสริมสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย ร้อยละ 42 ได้ทำแล้ว ส่วนแนวทางการสนับสนุนให้การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิตคงอยู่ในพื้นที่ ผู้ตอบมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 54 อยากมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เช่น ประชาสัมพันธ์บอกต่อให้มีผู้มาเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้น และพร้อมช่วยสนับสนุนกิจกรรมตามที่ศูนย์การเรียนรู้มหาวิทยาลัยชีวิตขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต ในเรื่องการเดินทางมาเรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบร้อยละ 80 ใช้พาหนะส่วนตัวมาเรียน รองลงมาคือ อาศัยเพื่อนร่วมรุ่น ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 6 นอกนั้นเดินมาหรือใช้จักรยานหรือโดยสารรถประจำทาง ส่วนแหล่งเงินที่นำมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ผู้ตอบร้อยละ 84 ใช้เงินเก็บของตัวเอง รองลงมาใช้เงินของบิดามารดา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7 มีผู้ตอบร้อยละ 3 เท่านั้น ที่กู้ยืมจากธนาคาร และกู้ยืมนอกระบบ สำหรับปัญหาในการจ่ายค่าเล่าเรียน ร้อยละ 68 ไม่เคยมีปัญหาดังกล่าว ในขณะที่ร้อยละ 4 ที่

ยังคงมีปัญหาการค้างจ่ายในปัจจุบัน การได้รับข้อมูลก่อนเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 42 ได้รับข้อมูลจากคำบอกกล่าวจากนักศึกษา/ศิษย์เก่า

สำหรับเรื่องการตัดสินใจเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบร้อยละ 63 ตัดสินใจเรียนด้วยตนเอง ในขณะที่ร้อยละ 30 ตัดสินใจเรียนด้วยการชักนำของผู้อื่น เมื่อถามเกี่ยวกับเรื่องเหตุผลหลักที่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตสามเหตุผลในเรื่องความต้องการเรื่องปริญญาบัตร ความต้องการการยอมรับทางสังคม และความภาคภูมิใจ เหตุผลใดสำคัญมากที่สุด ผู้ตอบร้อยละ 83 ให้เหตุผลในเรื่องความภาคภูมิใจ รองลงมาในเรื่องความต้องการปริญญาบัตร (ร้อยละ 53) และสุดท้ายในเรื่องความต้องการการยอมรับทางสังคม (ร้อยละ 47) เหตุผลอื่น ๆ นอกเหนือจากเหตุผล 3 ประการดังกล่าวข้างต้น พบว่า โดยส่วนใหญ่ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ร้อยละ 73) รองลงมาคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 68) ในเรื่องการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ร้อยละ 80 ระบุว่า ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากครอบครัว มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น ที่ไม่สนับสนุน

ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ร้อยละ 80 ทราบเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบ ส่วนความรู้ในเรื่องแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 79 ตอบว่าเคยได้ยิน ส่วนในเรื่องแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 57 ระบุว่า เคยได้ยิน มีเพียง 1 ใน 4 ของผู้ตอบแบบสอบถามเท่านั้น ที่ไม่เคยได้ยิน และการได้เรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกือบร้อยละ 90 ได้เรียนรู้แล้ว มีร้อยละ 2 เท่านั้น ที่ยังไม่ได้เรียนรู้

สำหรับสิ่งที่ได้จากการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต คือ แผน 4 แผน ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 88 เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก ที่เหลือร้อยละ 4 เห็นว่าเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง แต่ 1 ในร้อยเท่านั้นที่เห็นว่าเป็นประโยชน์น้อยหรือไม่เป็นประโยชน์เลย ในเรื่องการถูกคาดหวังว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่ ร้อยละ 79 ตอบว่า ทราบและเห็นด้วย ในขณะที่มีผู้ไม่ทราบว่าถูกคาดหวัง มีร้อยละ 6.2

สำหรับปัญหาอุปสรรคสำคัญของการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 45 ระบุว่า ไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ส่วนผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาอุปสรรค ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 23 ระบุว่ามาจากเรื่องรายได้และรายจ่ายของครอบครัว รองลงมา เป็นเพราะตัวผู้เรียนเอง คือ ร้อยละ 22

ส่วนความรู้สึกของผู้ตอบในเรื่องการเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต คุ้มค่า หรือ ไม่คุ้มค่า ผลปรากฏว่า ผู้ตอบเกือบร้อยละ 90 เห็นว่าคุ้มค่า มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่เห็นว่าการเรียนที่นี่ไม่คุ้มค่า และในเรื่องของการมีบทบาทในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 35 มีบทบาทดังกล่าว ในขณะที่ร้อยละ 16 ยังไม่มีบทบาทการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง สำหรับการแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียนที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบร้อยละ 42 ได้แนะนำให้คนอื่นมาเรียน

3. ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษา

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของผู้ตอบต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตในเรื่องของ 1) หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน 3) พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) อาจารย์ผู้สอน 6) อาจารย์พี่เลี้ยง 7) สื่อการเรียนการสอน และ 8) การเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า ทุกประเด็นในแต่ละหัวข้อที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากทุกหัวข้อ แต่หากพิจารณาคะแนนความพึงพอใจที่เรียงตามลำดับจากสูงสุดคือ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.39 ส่วนคะแนนต่ำสุดคือ 3.64 อย่างไรก็ดี เมื่อสอบถามความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง ในภาพรวม คะแนนเฉลี่ยคือ 4.34 คะแนน หรือมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ความพึงพอใจที่มีอันดับคะแนนสูงสุด 9 อันดับแรก เรียงจากมากไปน้อย (คะแนนระหว่าง 4.39 – 4.30) คือ

1) อาจารย์มีความตั้งใจจัดกระบวนการเรียนรู้ เตรียมการสอนเป็นอย่างดี (4.39 คะแนน)

2) หลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียนสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน (4.37 คะแนน)

3) มหาวิทยาลัยชีวิตเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4.35 คะแนน)

4) กระบวนการเรียนรู้มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.33 คะแนน)

5) อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เข้าสอนสม่ำเสมอ (4.33 คะแนน)

6) อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน (4.32 คะแนน)

7) อาจารย์พี่เลี้ยงมีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง” (4.32 คะแนน)

8) อาจารย์แสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักศึกษาและชุมชน (4.32 คะแนน)

9) กระบวนการเรียนรู้ปลูกฝังความเป็นผู้นำ/การแสดงบทบาทในชุมชน (4.30 คะแนน)

หากพิจารณาความพึงพอใจที่คะแนนเฉลี่ยน้อยสุด 5 อันดับแรก (เรียงจากน้อยไปมาก) คือมีคะแนนอยู่ที่ 3.64 – 3.90 มีดังนี้คือ

1) การมีอุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับการปฏิบัติจริง เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน (3.64 คะแนน)

2) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก (3.83 คะแนน)

3) มีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย (3.84 คะแนน)

4) ระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม (3.85 คะแนน)

5) มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพ ทำให้เข้าใจง่าย การเรียนรู้ไม่สะดุด (3.90 คะแนน)

จากการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในปัจจัย 8 ด้าน ด้านที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ (คะแนนเฉลี่ย 3.86 คะแนน) และในเรื่องของระบบการเข้าเรียน และการลงทะเบียนเรียน (คะแนนเฉลี่ย 3.87 คะแนน) โดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า 4.00 คะแนนเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาระดับความพึงพอใจของผู้เรียน ดังนั้นหากมีการพัฒนาปัจจัยเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากขึ้นหรือมากที่สุดต่อการจัดการศึกษา ควรพัฒนาหรือปรับปรุงในปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ หรือ ในเรื่องที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด ดังที่กล่าวในเรื่องของความพึงพอใจที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยสุด 5 อันดับแรกข้างต้น

เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้ ขอสรุปดังนี้

1. ผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง แต่ว่าไม่แตกต่างกันมากนัก อยู่ในวัยแรงงาน หรือวัยแห่งการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร และบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้ปานกลางไปทางต่ำหรือไม่สูงเท่าใดนัก และมีหนี้สินราวหนึ่งแสนถึงห้าแสนบาท และส่วนใหญ่แล้วไม่เคยย้ายถิ่นไปทำงานที่จังหวัดอื่น

ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลมหาวิทยาลัยชีวิตจากผู้ที่เคยเรียนและผู้ที่กำลังเรียนอยู่ ซึ่งอาจเป็นทั้งคนใกล้ชิดหรือคนรู้จัก ตอนมาเรียนหนังสือ ใช้เงินเก็บของตัวเองเป็นส่วนใหญ่ มีผู้เรียนน้อยมากที่กู้เงินเรียน และส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องการจ่ายค่าเล่าเรียน

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้และปฏิบัติในช่วงที่เรียนอยู่ คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การใช้แผน 4 แผน ในการดำเนินชีวิต พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคงทำบัญชีครัวเรือน และใช้แผน 4 แผน เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์มาก

3. บัณฑิตส่วนใหญ่มีบทบาทในชุมชนที่อาศัยอยู่ และความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกันกับความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อยู่ในระดับดี

4. แรงจูงใจหลักๆ สำหรับการมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตคือ ต้องการความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งมีมากกว่าความต้องการในการได้รับปริญญาบัตรหรือการได้รับการยอมรับจากสังคม เหตุผลอื่นนอกเหนือจากสามเหตุผลดังกล่าว คือ ต้องการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และความต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง

5. สำหรับแนวคิดสำคัญที่มหาวิทยาลัยชีวิตให้ความสำคัญ เช่น แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือมากกว่าครึ่ง ระบุว่า เคยได้ยินหรือรู้จักแนวคิดเหล่านี้ โดยเฉพาะในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จะอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าอีกสองแนวคิด

6. ในเรื่องความคุ้มค่าที่ได้เข้ามาเรียน เกือบทุกคนตอบว่า **คุ้มค่า** และมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตอยู่ในระดับ**มาก**

บทที่ 5
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตทุกท่านมีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น ควรมีการดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. อภิปรายผล

1) ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่มาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งหมายความว่า การนำหลักการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองมาใช้กับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่นั้น ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผล หากมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่มีเกณฑ์มาตรฐานอ้างอิงได้จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง ในการนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนในรุ่นต่อไปได้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงได้เร็วยิ่งขึ้น ดียิ่งขึ้น และตรงเป้าหมายที่ต้องการได้มากขึ้น

2) ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต อาจกล่าวได้ว่า ประสบผลสำเร็จ หรือ เกิดสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาทางเลือก เพราะจากการประเมินความพึงพอใจโดยผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทุกหัวเรื่องย่อย ซึ่งมีคะแนนความพอใจโดยเฉลี่ยมากกว่า 4.00 คะแนนขึ้นไป ยกเว้นในเรื่องของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา (3.94 คะแนน ระดับมาก) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ต่อการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนในเรื่องการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจน ตั้งแต่กำลังศึกษา (3.77 คะแนน) (กรุณาดูในรายงานผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต่อระบบการบริหารจัดการและระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต) ดังนั้น ควรมีการพิจารณาในเรื่องความคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนตั้งแต่กำลังศึกษา

จากการปฏิบัติการภาคสนาม คณะผู้วิจัยประเมินผลมักได้ยินเสียงสะท้อนว่า บางชุมชนไม่ให้ความร่วมมือจึงไม่ได้ลงไปในพื้นที่นั้น บางชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจึงได้มีการใช้

พื้นที่นั้นในการเก็บข้อมูล หรือผู้เรียนบางคนมีความขัดแย้งกับคนในชุมชนของตนเอง ทำให้ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนของตนเองได้ ดังนั้น เกณฑ์การเลือกชุมชนที่ชัดเจนมีฐานวิชาการรองรับ จึงมีความสำคัญมาก ควรปรับลดอคติ และควรให้ความสำคัญกับชุมชนที่ควรเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แม้ว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ตามที่หลายท่านกล่าวอ้างก็ตาม ซึ่งถือเป็นความท้าทายของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้และผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตในการปรับเปลี่ยนหรือส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวทางของ ม.ชีวิต ดังนั้น ควรมีเกณฑ์การเลือกชุมชนที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่ขาดการมีส่วนร่วม หรือมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ควรเป็นตัวเลือกในอันดับต้นๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้ในการศึกษาและการพัฒนาชุมชนให้กับผู้เรียนได้มากขึ้น จะยิ่งทำให้ผู้เรียนหรือบัณฑิตของ ม.ชีวิตมีความรู้ความสามารถหรือเก่งมากขึ้น หรือเข้าใจความสลับซับซ้อนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนประเภทต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งตรงนี้เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก เพราะมิเช่นนั้นก็จะเป็นการศึกษาและการพัฒนาที่ไม่ได้อยู่บนฐานความเป็นจริง ก็จะไม่เกิดผลแต่อย่างใด

3) จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลของมหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า ส่วนใหญ่แล้วได้รับข้อมูลจากผู้เรียนปัจจุบันและศิษย์เก่าเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มนี้ถือเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการชักชวนให้ผู้อื่นเข้าเรียน ดังนั้น ควรมีการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน และแก้ไขคำกล่าวที่ว่า มหาวิทยาลัยชีวิตเข้าง่าย จบง่าย หรือ ไม่เข้าเรียนก็จบได้ เป็นต้น

4) แนวคิดที่สำคัญที่ควรส่งเสริมในกลุ่มผู้เรียนให้มากขึ้นคือ การสร้างเสริมพลังอำนาจให้กับผู้เรียน กับบทบาทการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสอดคล้องกัน คือ มีผู้ได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวแค่เพียงร้อยละ 57 เท่านั้น (เมื่อเทียบกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีผู้ได้ยินหรือทราบ เกือบร้อยละ 80) และเมื่อพิจารณาบทบาทการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีเพียงร้อยละ 35 เท่านั้น ที่มีบทบาทดังกล่าว ดังนั้น ควรให้มีการสื่อสารและใช้แนวคิดดังกล่าวในการพัฒนาผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น หากทำได้ดังกล่าวจะเสริมให้บัณฑิตมีความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงได้มากยิ่งขึ้น และที่สำคัญ คือ สังคมหรือชุมชนจะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง

2. ข้อเสนอแนะ

1) ปัจจัยการจัดการศึกษาที่บัณฑิตมีความพึงพอใจน้อย คือ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ รวมถึงด้านระบบการเข้าเรียน และการลงทะเบียนเรียน ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้นเมื่อเทียบจากการประเมินครั้งนี้

2) ควรสนับสนุนการจัดเวทีวิชาการ นำเสนอผลงาน โต้วาที ในประเด็นที่หลากหลาย โดยเฉพาะในพื้นที่กลุ่มจังหวัดใกล้เคียงหรือข้ามภูมิภาค หรือจัดที่ส่วนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนทั้งปัจจุบันและศิษย์เก่าเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ไม่ใช่แค่เฉพาะท้องถิ่นตน แต่ยังเข้าใจบริบทเฉพาะที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของภาคอื่น ๆ อีกด้วย

3) ควรมีการจัดทำจดหมายข่าว (อาจเผยแพร่ทุกๆ 2 หรือ 3 เดือน แล้วแต่จะกำหนด ทั้งในรูปออนไลน์ หรือสิ่งพิมพ์) เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับผู้เรียนทุกรุ่น (และผู้ที่ไม่จบการศึกษาหรือต้องหยุดพักการศึกษาชั่วคราวด้วย) รวมถึงบุคคลภายนอกได้เข้าถึงกิจกรรมหรือผลงานทางวิชาการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยชีวิตมากยิ่งขึ้น ตลอดจนถึงการเผยแพร่แนวคิดหลักสำคัญๆ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยชีวิตใช้ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็น ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างเสริมพลังอำนาจ การพึ่งพาตนเอง การใช้แผน 4 แผน การทำในสิ่งที่สอนหรือสอนในสิ่งที่ทำ การเรียนมากกว่าสอน ทั้งภายในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยชีวิต รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

ภาคผนวก

ก. สรุปคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	237	52.8
หญิง	212	47.2
อายุ		
ต่ำสุด 22 ปี		
สูงสุด 81 ปี		
ต่ำกว่า 25	18	4.0
26-29	16	3.6
30-39	78	17.4
40-49	169	37.6
50-59	127	28.3
60-69	37	8.2
70+	4	0.9
สถานภาพ		
โสด	91	20.3
สมรส / อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา	294	65.5
หม้าย	13	2.9
หย่า / แยกทาง / เลิกกัน	24	5.3
ไม่ประสงค์ระบุ	27	6.0
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	119	26.5
บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	99	22.0
ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	65	14.5
รับราชการ	58	12.9
พนักงานในองค์กรเอกชน บริษัท กิจการ มูลนิธิ	28	6.2
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ / รับจ้างทั่วไป	27	6.0
ข้าราชการเกษียณ	9	2.0
พระ/นักบวช	1	0.2
ไม่มีอาชีพ	17	3.8

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	26	5.8
การย้ายถิ่น		
เคย	91	20.3
ไม่เคย	295	65.7
ไม่ตอบ	63	14.0
การเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว		
เป็นผู้หารายได้หลัก	287	63.9
ไม่ใช่ผู้หารายได้หลัก	134	29.8
ไม่ตอบ	28	6.2
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	100	22.3
10,001 – 20,000 บาท	136	30.3
20,001 – 30,000 บาท	75	16.7
30,001 – 40,000 บาท	24	5.3
40,001 – 50,000 บาท	14	3.1
50,001 บาทขึ้นไป	21	4.7
ไม่มีรายได้	4	0.9
ไม่ต้องการระบุ	75	16.7
การถือครองที่ดิน (ที่อยู่อาศัย)		
ต่ำกว่า 10 ไร่	287	63.9
11-30 ไร่	23	5.1
31-50 ไร่	7	1.6
50 ไร่ ขึ้นไป	3	0.7
ไม่ตอบ	130	29.0
การถือครองที่ดิน (การเกษตร/กิจการ)		
ไม่มี	6	1.3
ต่ำกว่า 10 ไร่	93	20.7
11-30 ไร่	81	18.0
31-50 ไร่	34	7.6
50 - 99 ไร่	22	4.9
100 ไร่+	5	1.1
ไม่ตอบ	208	46.3

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
การจัดทำบัญชีครัวเรือน		
จัดทำเป็นประจำ	199	44.3
เคยจัดทำ แต่ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว	166	37.0
ไม่ได้จัดทำ	53	11.8
ไม่ระบุ	31	6.9
ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน		
เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ	150	33.4
เพียงพอและมีเหลือเก็บ	212	47.2
ไม่เพียงพอ	60	13.4
ไม่ระบุ	27	6.0
หนี้สิน		
มี	256	57.0
เคยมี แต่ใช้หนี้หมดแล้ว	47	10.5
ไม่มี	106	23.6
ไม่ระบุ	40	8.9
มูลค่าหนี้สินที่มีอยู่		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	22	9.8
50,000-99,999 บาท	21	9.4
100,000 - 499,999 บาท	94	42.0
500,000 - 999,999 บาท	38	17.0
1,000,000-2,999,999 บาท	40	17.9
3,000,000-4,999,999 บาท	7	3.1
5,000,000 ขึ้นไป	2	0.9
การใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน		
ค่าใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือน	77	27
สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน	143	49
การศึกษาของบุตรหลาน	24	8
ลงทุนในอาชีพ	44	15
อื่น ๆ เช่น หวย ยาบ้า, ค่ารักษาพยาบาล	7	1
ความสามารถในการชำระหนี้สิน		
สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา	268	84

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา	23	7
ไม่ตอบ	30	9
บทบาทในชุมชน-ประชาสังคม ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ		
มี	272	60.6
ไม่มี	177	39.4
ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน		
ดี	311	69.3
ปานกลาง	110	24.5
น้อย	7	1.6
ไม่ค่อยดี	4	0.9
ไม่ตอบ	17	3.8
ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่		
ดี	247	55.0
ปานกลาง	163	36.3
น้อย	12	2.7
ไม่ค่อยดี	5	1.1
ไม่ตอบ	22	4.9

ข. สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการเดินทางมาเรียน		
เดิน / จักรยาน	17	3.8
พาหนะส่วนตัว	354	78.8
รถโดยสาร	11	2.4
อาศัยเพื่อนเรียนร่วมรุ่น	28	6.2
ไม่ตอบ	39	8.7
แหล่งเงินค่าเล่าเรียน		
เงินของตัวเอง	379	84.4
เงินของบิดา/มารดา	31	6.9
เงินกู้ธนาคาร / สหกรณ์	9	2.0

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
มีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้	8	1.8
เงินกู้ยืมนอกระบบ	3	0.7
ยืมเงินจากกองทุน	2	0.4
ยืมเงินจากเพื่อนเรียนด้วยกัน	1	0.2
ไม่ตอบ	16	3.6
ปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน		
ไม่เคยมี	307	68.4
เคยมี	107	23.8
เคยมี และยังค้างจ่าย	16	3.6
ไม่ตอบ	19	4.2
การตัดสินใจเข้ามาศึกษา		
ตัดสินใจด้วยตนเอง	284	63.3
มีผู้อื่นชักชวน	135	30.1
ไม่ตอบ	30	6.7
แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต		
คำบอกกล่าวจากนักศึกษา / ศิษย์เก่า	190	42.3
บุคคลที่รู้จัก / บุคคลใกล้ชิด / ครอบครัว / ญาติพี่น้อง	173	38.5
อินเตอร์เน็ต/เว็บไซต์	149	33.2
สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ค / ไลน์	103	22.9
วิทยุ / โทรทัศน์	73	16.3
แผ่นพับ/ป้ายประกาศ	71	16.1
อาจารย์ ม. ชีวิต	31	6.9
สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์	6	1.3

เหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

เหตุผล	มากที่สุด		ปานกลาง		น้อย		ไม่ตอบ		รวม	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ปริญญาบัตร	238	53.0	124	27.6	23	5.1	64	14.3	449	100.0
การยอมรับทางสังคม	209	46.5	154	34.3	17	3.8	69	15.4	449	100.0
ความภาคภูมิใจ	376	83.7	34	7.6	2	0.4	37	8.2	449	100.0

เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต นอกเหนือจาก 3 เหตุผลข้างต้น

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง	304	67.9
2. นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	325	72.5
3. ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียง	135	30.1
4. ต้องการใช้ความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	127	28.3
5. อยากเรียนรู้กับผู้ปฏิบัติจริง	72	16.1
6. อยากเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น	152	33.9
7. ต้องการเป็นผู้นำ / มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	117	26.1
8. อื่นๆ เช่น การขาดโอกาสในวัยเด็ก	2	0.4

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
การสนับสนุนโดยครอบครัว		
สนับสนุน	360	80.2
เริ่มแรกไม่สนับสนุน ต่อมาสนับสนุน	27	6.0
ไม่มีความคิดเห็นใด	20	4.5
ไม่สนับสนุน	15	3.3
ไม่ตอบ	27	6.0
การทราบปรัชญา แนวคิด ของ ม.ชีวิต		
ทราบ	357	79.5

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทราบ	46	10.2
ไม่ตอบ	46	10.2
การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เคยได้ยินหรือไม่		
เคยได้ยิน	354	78.8
ไม่เคยได้ยิน	32	7.1
ไม่ตอบ	63	14.0
การสร้างเสริมพลังอำนาจ เคยได้ยินหรือไม่		
เคยได้ยิน	255	56.8
ไม่เคยได้ยิน	115	25.6
ไม่ตอบ	79	17.6
การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
ได้เรียนรู้แล้ว	396	88.2
ยังไม่ได้เรียนรู้	7	1.6
ไม่ตอบ	46	10.2
ประโยชน์ของแผน 4 แผน		
เป็นประโยชน์ มาก	394	87.8
เป็นประโยชน์ พอสมควร/ปานกลาง	16	3.6
ไม่เป็นประโยชน์	3	0.7
ไม่ตอบ	36	8.0
การถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่		
ทราบและเห็นด้วย	356	79.3
ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย	12	2.7
ไม่ทราบ	28	6.2
ไม่ตอบ	53	11.8
ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาเรียนรู้		
ไม่มีปัญหาอุปสรรค	203	45.2
รายได้/รายจ่ายในครอบครัว	104	23.2
ตัวท่านเอง/ตนเอง	100	22.3
ระยะทาง/การเดินทาง	63	14.0
คนในครอบครัว	39	8.7

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต	38	8.5
ความคุ้มค่าต่อการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยชีวิต		
คุ้มค่า	400	89.1
ไม่คุ้มค่า	5	1.1
ไม่ตอบ	44	9.8
บทบาทการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง		
มี	159	35.4
ไม่มี	70	15.6
ไม่ตอบ	220	49.0
การแนะนำให้ผู้อื่นมาเรียน		
แนะนำ	191	42.5
ไม่ได้แนะนำ	92	20.5
ไม่ตอบ	166	37.0
การทำในสิ่งที่เสริมสร้างชื่อเสียงหรือคุณประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย		
ได้ทำแล้ว	190	42.3
ยังไม่ได้ทำ	78	17.4
ไม่ตอบ	181	40.3
การนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน		
พัฒนาตนเอง	399	88.9
พัฒนาครอบครัว	308	68.6
พัฒนาชุมชน / สิ่งแวดล้อม	293	65.3
การช่วยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยชีวิตคงอยู่		
ช่วยสนับสนุน	242	53.9
ไม่ตอบ	207	46.1

ค. ผลคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษา

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้	**35.62**	**50.57**	**12.62**	**0.94**	**0.18**	**4.21**	**0.68**	**มาก**
1. รายวิชาและเนื้อหาของแต่ละรายวิชาน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของท่านหรือผู้เรียน	37.64	55.43	6.24	0.69	0.00	4.30	0.61	มาก
2. หลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียนสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	44.08	49.42	6.03	0.46	0.00	4.37	0.62	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีประโยชน์ ตรงตามความสนใจของผู้เรียน	40.28	49.76	9.24	0.47	0.00	4.30	0.65	มาก
4. ทำให้เข้าใจและทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้น	32.56	50.72	15.85	0.29	0.29	4.15	0.71	มาก
5. ระยะเวลาการเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	23.60	59.11	16.82	0.23	0.23	4.06	0.66	มาก
6. ระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม	18.65	50.12	26.81	3.96	0.47	3.83	0.79	มาก
7. ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	42.82	45.41	10.59	0.71	0.47	4.29	0.72	มาก
8. เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต	45.31	44.60	9.39	0.70	0.00	4.35	0.68	มาก
ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน	**22.15**	**48.30**	**24.82**	**3.51**	**0.82**	**3.87**	**0.82**	**มาก**
9. สะดวก รวดเร็ว	22.84	51.05	22.14	2.80	0.70	3.93	0.79	มาก
10. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก	19.63	46.73	29.44	3.50	0.23	3.82	0.79	มาก
11. มีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย	18.65	51.28	25.17	3.50	1.17	3.83	0.81	มาก
12. มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำอย่างดี	27.46	44.13	22.54	4.23	1.17	3.92	0.89	มาก
พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	**34.61**	**47.95**	**15.61**	**1.31**	**0.09**	**4.16**	**0.73**	**มาก**
13. ศูนย์การเรียนรู้อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก	36.36	40.09	20.05	2.80	0.23	4.10	0.83	มาก
14. มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เป็นมิตร	29.98	50.12	18.03	1.41	0.00	4.09	0.73	มาก
15. เป็นแหล่งภูมิปัญญา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่มีคุณภาพระดับใช้การได้ดี	32.78	52.59	13.68	0.71	0.00	4.17	0.68	มาก
16. มีปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชน/ศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถให้ทั้งสติและปัญญาที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ มีคุณค่ามาก	38.08	48.36	12.38	0.93	0.00	4.24	0.70	มาก
17. มีชุมชนเป็นห้องเรียน หรือ เปิดกว้างให้ชุมชนและผู้สนใจทุกคนเข้ามาร่วมเรียนรู้	35.85	48.58	13.92	0.71	0.24	4.19	0.72	มาก
กระบวนการเรียนรู้	**35.13**	**50.91**	**12.67**	**1.03**	**0.06**	**4.20**	**0.69**	**มาก**

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
18. ส่งเสริมการคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนแต่ละคน	34.88	53.26	11.16	0.70	0.00	4.22	0.66	มาก
19. เน้นบทบาทผู้เรียน เปิดโอกาส/ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่	39.49	50.93	8.64	0.70	0.00	4.29	0.65	มาก
20. วิธีการเรียนการสอนสร้างสรรค์ และหลากหลาย	27.91	51.63	19.77	0.47	0.00	4.07	0.70	มาก
21. ปลูกฝังความเป็นผู้นำ/การแสดงบทบาทในชุมชน	41.82	47.20	10.28	0.47	0.00	4.30	0.67	มาก
22. ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	41.69	50.12	7.49	0.47	0.00	4.33	0.64	มาก
23. มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง	38.88	48.48	11.01	1.41	0.00	4.25	0.70	มาก
24. มีการนำเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้	29.34	49.77	18.08	2.58	0.00	4.06	0.76	มาก
25. มีการทบทวนหลังการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ (After action review – AAR)	27.01	55.92	14.93	1.42	0.47	4.08	0.72	มาก
อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ	**41.67**	**46.95**	**10.10**	**0.78**	**0.05**	**4.30**	**0.68**	**มาก**
26. มีความตรงต่อเวลา	40.28	47.22	11.34	0.69	0.00	4.27	0.69	มาก
27. เข้าสอนสม่ำเสมอ	42.02	49.30	7.98	0.23	0.00	4.33	0.63	มาก
28. มีความตั้งใจจัดการเรียนรู้ เตรียมการสอนเป็นอย่างดี	47.56	43.39	8.35	0.23	0.00	4.39	0.65	มาก
29. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน	43.93	45.56	9.11	0.93	0.00	4.32	0.68	มาก
30. มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอน	38.93	50.82	8.86	0.70	0.23	4.28	0.67	มาก
31. เข้าใจบริบทชีวิตของผู้เรียนและชุมชน	39.06	48.47	10.82	1.18	0.00	4.25	0.70	มาก
32. สามารถถ่ายทอดได้ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุมีผล และอื่นๆ	41.22	48.01	9.37	0.94	0.23	4.29	0.70	มาก
33. มีจิตวิทยาในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	37.24	49.18	11.94	1.17	0.00	4.22	0.70	มาก
34. เอาใจใส่ ใจกว้าง รับฟัง / เคารพความคิดเห็นของผู้เรียน	44.84	40.61	13.15	0.94	0.00	4.29	0.73	มาก
อาจารย์พี่เลี้ยง	**34.54**	**50.30**	**13.23**	**1.40**	**0.04**	**4.18**	**0.72**	**มาก**
35. เป็นผู้ที่มีบทบาททางสังคมในพื้นที่เรียนรู้ เช่น เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของกลุ่ม/ชมรม/องค์กร	36.26	48.34	13.98	0.95	0.24	4.19	0.73	มาก
36. มีประสบการณ์ขับเคลื่อนชุมชน สามารถนำการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้	34.60	48.58	15.64	0.95	0.00	4.17	0.72	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
37. เป็นผู้ที่รู้บริบทของพื้นที่ รู้จักคน ภูมิประเทศ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ สามารถสนับสนุนข้อมูลของพื้นที่เรียนรู้	36.02	46.21	15.88	1.42	0.00	4.17	0.74	มาก
38. เป็นผู้มีบารมี น่าเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจของชุมชน	31.98	49.40	16.23	1.91	0.00	4.11	0.75	มาก
39. มีทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน และการพัฒนาโครงงานชุมชนด้านต่างๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	35.71	48.33	13.10	2.38	0.00	4.17	0.75	มาก
40. สามารถใช้เครื่องมือทางการศึกษาหลากหลายแบบ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	31.28	49.29	17.30	1.66	0.00	4.10	0.75	มาก
41. ช่วยนักศึกษาประสานงานและคัดเลือกพื้นที่เรียนรู้ รวมถึงช่วยระบุหรือค้นหาแกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมเรียนรู้	32.94	52.13	12.80	1.66	0.00	4.16	0.71	มาก
42. ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นของการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษา	33.18	53.08	11.61	1.66	0.00	4.18	0.70	มาก
43. สามารถบูรณาการวิชาต่างๆ ในภาคการศึกษานั้นกับการพัฒนาชุมชน มีแผนและรายละเอียดของกิจกรรมก่อนนำนักศึกษาเข้าชุมชน	37.35	46.34	14.18	1.65	0.00	4.19	0.74	มาก
44. จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้นักศึกษา แกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานมาร่วมทบทวนสถานการณ์ของชุมชนในประเด็นต่างๆ ระบุปัญหาหรือความต้องการของชุมชนที่จะใช้เป็นสาระของการเรียนรู้ วางแผนจัดทำโครงงานชุมชน และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกับชุมชน	34.68	49.41	13.78	1.43	0.00	4.17	0.72	มาก
45. จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่ครบถ้วน โดยครอบคลุมทุกส่วนของวงจร วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง	31.35	49.64	17.10	1.19	0.00	4.11	0.73	มาก
46. รอบรู้ทั้งศาสตร์สากลและภูมิปัญญา สามารถให้การแนะนำ และช่วยให้นักศึกษาและชุมชนตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาได้เหมาะสม	29.62	52.84	15.88	0.95	0.00	4.11	0.70	มาก
47. แสดงออกถึงการเป็นหนึ่งในสมาชิกทีมร่วมกับนักศึกษา ในฐานะผู้นำทีม และค่อยๆ ถอยไปเป็น	31.90	53.33	13.10	1.19	0.00	4.16	0.70	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
ผู้สนับสนุนให้นักศึกษาได้นำหรือดำเนินการตามความเหมาะสม								
48. มีความเอาใจใส่และความจริงใจต่อชุมชนและนักศึกษา มีเวลาให้กับชุมชน และเต็มใจกับพันธะผูกพันระยะยาว เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชน	33.81	52.86	11.43	1.43	0.00	4.19	0.70	มาก
49. แสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักศึกษาและชุมชน	42.04	49.17	6.65	1.66	0.00	4.32	0.68	มาก
50. มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง”	42.00	50.12	5.97	1.43	0.00	4.32	0.67	มาก
51. มีความสามารถในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับนักศึกษาและชุมชน สามารถถ่ายทอดหลักการ ความรู้ วิธีการได้ดี ไม่ทำให้นักศึกษาและชุมชนสับสนหรือเกิดความขัดแย้ง	38.00	48.69	11.40	1.43	0.00	4.23	0.71	มาก
52. เฝ้าระวังและติดตามผลการพัฒนานักศึกษา แกนนำชุมชน และผลการพัฒนาชุมชน รวมทั้งแนะนำแนวทางการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	32.30	51.31	14.49	1.43	0.00	4.14	0.72	มาก
53. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาและแกนนำชุมชนได้เรียนรู้การบริหารโครงงาน การหาทุนหรือทรัพยากร การสร้างทีมงาน การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหาอุปสรรคด้วยมาตรการทางวิชาการและมาตรการทางสังคม การสร้างเครือข่าย การกำกับและประเมินผล	30.77	54.57	13.22	0.72	0.24	4.15	0.69	มาก
54. ร่วมสรุปบทเรียน จัดการความรู้ และให้ความช่วยเหลือในการทำรายงานของนักศึกษา และการสะท้อนข้อมูล ความรู้และผลการพัฒนากลับสู่ชุมชน	35.02	52.42	10.87	0.97	0.24	4.21	0.70	มาก
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	**22.09**	**48.85**	**22.79**	**3.79**	**1.45**	**3.86**	**0.84**	**มาก**
55. ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม	27.92	51.79	17.66	1.19	0.48	4.05	0.75	มาก
56. มีอุปกรณ์เครื่องมือ สำหรับการปฏิบัติจริงเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	17.23	42.72	28.40	7.52	2.91	3.63	0.96	มาก
57. มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพ ทำให้เข้าใจง่าย การเรียนรู้ไม่สะดุด	21.10	52.04	22.30	2.64	0.96	3.89	0.80	มาก
การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	**32.68**	**52.44**	**13.41**	**0.94**	**0.03**	**4.17**	**0.69**	**มาก**

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
58. สามารถขวนขวายหาความรู้ที่สำคัญเพิ่มเติมด้วยตนเองตลอดเวลา	30.94	55.16	12.71	0.72	0.00	4.17	0.66	มาก
59. สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่เรียนสู่การปฏิบัติได้จริง	34.13	52.88	11.78	0.96	0.00	4.20	0.68	มาก
60. คิดริเริ่ม วางแผน ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สำคัญ ไม่รอเวลา	34.29	52.76	11.75	0.72	0.00	4.21	0.67	มาก
61. มีความสามารถในการคิดค้น/พัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	31.08	48.92	17.59	1.69	0.00	4.10	0.74	มาก
62. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น/ใจกว้างขึ้น	37.35	50.60	11.08	0.48	0.00	4.25	0.67	มาก
63. คิดนอกกรอบ เปลี่ยนแปลงวิธีคิด/วิธีมองสิ่งรอบตัว	33.49	52.63	13.16	0.24	0.00	4.20	0.66	มาก
64. แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี/มีความสุขุมรอบคอบมากขึ้น	35.01	53.00	11.03	0.48	0.00	4.23	0.66	มาก
65. มีอาชีพ/รายได้ที่มั่นคง	35.10	53.85	9.13	0.96	0.00	4.24	0.66	มาก
66. สามารถลดรายจ่ายลงได้ มีเงินออมเพิ่มขึ้น	30.83	51.70	15.53	1.46	0.00	4.12	0.71	มาก
67. สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจหรืออาชีพของตัวเองได้อย่างรอบคอบ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน	32.61	51.45	14.49	0.72	0.00	4.16	0.69	มาก
68. ครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	36.21	51.80	11.27	0.24	0.00	4.24	0.66	มาก
69. ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับมากขึ้น	34.77	53.72	10.31	0.72	0.00	4.23	0.66	มาก
70. มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น	34.62	50.24	13.22	1.44	0.00	4.18	0.71	มาก
71. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ และสามารถใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	33.81	50.60	13.43	1.44	0.00	4.17	0.71	มาก
72. มีจิตอาสา ต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพิ่มมากขึ้น	34.93	53.59	10.77	0.48	0.00	4.23	0.65	มาก
73. แสดงออกถึงภาวะผู้นำด้านการจัดการชุมชน สามารถประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและหน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้ดี	35.01	51.32	11.75	1.44	0.00	4.20	0.70	มาก
74. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน/ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน	29.59	50.12	18.14	1.43	0.24	4.08	0.74	มาก
75. ใส่ใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว/ความเป็นอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมากขึ้น	32.54	55.50	10.77	0.48	0.24	4.20	0.66	มาก
76. ตัวผู้เรียนและครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา	30.84	52.53	15.18	0.96	0.24	4.13	0.71	มาก
77. ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา	23.61	48.92	25.06	1.69	0.00	3.94	0.75	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
78. ผู้เรียนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี	34.61	54.18	10.50	0.48	0.00	4.23	0.65	มาก
79. มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการชีวิตตนเอง ครอบครัวดีขึ้นทุกด้าน	30.46	56.35	11.99	0.72	0.00	4.17	0.65	มาก
80. มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการชุมชนดีขึ้นทุกด้าน	25.78	54.22	17.83	1.69	0.00	4.04	0.71	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวม								
81. ความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง	**42.45**	**49.64**	**7.43**	**0.48**	**0.00**	**4.34**	**0.63**	**มาก**

ง. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการศึกษาทางเลือก

ของมหาวิทยาลัยชีวิต (สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน – สรพ.)

ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาบัณฑิตหรือผู้เรียนต่อระบบการจัดการศึกษา
2. ข้อมูลหรือคำตอบทุกข้อของท่านจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาและการบริหาร และพัฒนาสถาบันฯ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน ในระยะต่อไป
3. ความคิดเห็นของท่านในแบบสอบถามนี้จะเป็นความลับ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่ทำการอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลหรือองค์กรเด็ดขาด
4. แบบสอบถามนี้ มีทั้งหมด 12 หน้า แบ่งออกเป็น 5 ส่วน (ใช้เวลา 50 นาที โดยประมาณ) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของท่านต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 4 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หลังสำเร็จการศึกษา

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงจุดเด่น/จุดแข็ง/ศักยภาพ และข้อจำกัด/สิ่งที่ต้องการให้เกิดการปรับปรุง/แก้ไข/ เปลี่ยนแปลง เพื่อให้มหาวิทยาลัยชีวิตบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ได้มากยิ่งขึ้น จึงขอความกรุณาจากท่านในการกรอกข้อมูลตามความจริงให้ครบทุกหน้า ทุกส่วน ทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ที่ได้สละเวลาทำแบบสอบถามนี้อย่างระมัดระวังครบถ้วน ถูกต้อง และสมบูรณ์

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน

คำสั่ง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) ไม่ประสงค์ระบุ
2. อายุ ..... ปีเต็ม (ไม่นับเศษเดือน)
3. สถานภาพ ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส / อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา

☐ 3) หม้าย ☐ 4) หย่า / แยกทาง / เลิกกัน ☐ 5) ไม่ประสงค์ระบุ

4. ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ .....จังหวัด.....

5. ท่านเกิดในชุมชนนี้หรือไม่ ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ (**ตอบคำถาม 5.1–5.2**)

5.1 ถ้าท่านไม่ได้เกิดที่ชุมชนนี้ ท่านเกิดที่หมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ .....จังหวัด.....

5.2 ย้ายมาอยู่ชุมชนนี้ปี พ.ศ. .....สาเหตุที่ย้ายมา.....

6. จำนวนบุคคลในครัวเรือน/ครอบครัว ที่อยู่ด้วยกัน ..... คน (รวมตัวท่าน)

7. ลักษณะการอยู่อาศัยในครัวเรือนของท่าน

☐ 1) อยู่คนเดียว

☐ 2) อยู่กันหลายคน ระบุว่ามีใครบ้าง (**เลือกได้หลายข้อ**)

○ 2.1) คู่สมรส ○ 2.2) ลูก

○ 2.3) บิดามารดาของตนเอง/ของคู่สมรส ○ 2.4) ญาติพี่น้อง

○ 2.5) เพื่อน/คนรู้จัก ○ 2.6) อื่นๆ ระบุ .....

8. ลักษณะที่พักอาศัยปกติ/ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน

☐ 1) บ้านของพ่อแม่

☐ 2) บ้านของตนเอง/เป็นเจ้าของเอง/บ้านของคู่สมรส

☐ 3) บ้านของญาติพี่น้องที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย

☐ 4) บ้านของญาติพี่น้อง แต่มีค่าใช้จ่าย เดือนละ.....บาท

☐ 5) บ้านเช่า /หอพัก ที่เสียค่าใช้จ่าย เดือนละ ..... บาท

☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ เช่น อาศัยอยู่กับเพื่อน ปลูกเองบนที่ดินของคนอื่น ฯลฯ .....

9. อาชีพหลักของท่าน

☐ 1) ไม่มีอาชีพ เนื่องจาก.....

☐ 2) รับราชการ / พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัดกระทรวง.....

☐ 3) ข้าราชการเกษียณ สังกัดกระทรวง. .....

☐ 4) พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำแหน่ง..... หน่วยงาน.....

☐ 5) พนักงานบริษัท ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....

☐ 6) บุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น พนักงานเทศบาล อบต ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ฯลฯ)
ระบุตำแหน่ง/ชื่อองค์กร.....

☐ 7) เกษตรกร ระบุ พืชที่ปลูก และสัตว์ที่เลี้ยง .....

☐ 8) ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ (ระบุ) เกี่ยวกับ .....

☐ 9) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ / รับจ้างทั่วไป .....

☐ 10) อื่นๆ ระบุ.....

10. อาชีพอื่นๆ ที่สร้างรายได้เสริม

☐ 1) ไม่มี ☐ 2) มี ระบุ.....

11. ท่านเคยย้ายถิ่น หรือไปทำงานนอกชุมชน นอกพื้นที่ เช่น กรุงเทพ ต่างจังหวัด หรือต่างประเทศบ้างหรือไม่

☐ 1) ไม่เคย ☐ 2) เคย (ระบุจังหวัด/ประเทศ ที่ไป 2 ครั้งล่าสุด)

ครั้งที่ 1 จังหวัด/ประเทศ ..... ตั้งแต่ (เดือน/ปี).....ถึง (เดือน/ปี).....

ครั้งที่ 2 จังหวัด/ประเทศ ..... ตั้งแต่ (เดือน/ปี).....ถึง (เดือน/ปี).....

12. ท่านเป็นผู้ที่หารายได้หลักให้ครอบครัวใช่หรือไม่

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ **(ตอบคำถาม 12.1)**

12.1 ใครเป็นผู้ที่หารายได้หลัก

☐ 1) คู่สมรส ☐ 2) บุตร ☐ 3) บิดา/มารดา ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

13. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ**<u>ท่านและรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน</u>**

13.1 รายได้ของ<u>ท่าน</u>		**13.2 รายได้ของ<u>สมาชิกคนอื่นในครัวเรือน (รวมกัน) รวมถึงรายได้จากสมาชิกทำงานต่างถิ่นที่ส่งเงินกลับ</u>**	
1. รายได้หลัก	2. รายได้เสริม	3. รายได้หลัก	4. รายได้เสริม
☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้
☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท
☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท
☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท
☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท
☐ 6) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 6) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 6) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 6) 40,001 – 50,000 บาท
☐ 7) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 7) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 7) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 7) 50,000 บาทขึ้นไป
☐ 8) ไม่ต้องการระบุ	☐ 8) ไม่ต้องการระบุ	☐ 8) ไม่ต้องการระบุ	☐ 8) ไม่ต้องการระบุ

14. ท่านได้จัดทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่

☐ 1) ไม่ได้จัดทำ เพราะ.....

☐ 2) จัดทำเป็นประจำ

☐ 3) เคยจัดทำแต่ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว เพราะ.....

15. ท่านบริหารรายรับรายจ่ายในครัวเรือนอย่างไร

☐ 1) นำรายรับของทุกคนมารวมกันและจัดสรรตามรายจ่ายที่มี

☐ 2) รับผิดชอบรายรับและรายจ่ายของตนเอง

☐ 3) ไม่มีความแน่นอน เพราะ.....

☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

16. ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

☐ 1) ตัวท่านเอง โดยมีค่าใช้จ่ายเดือนละ ..... บาท

☐ 2) ผู้อื่น (ระบุ) .....

17. ท่านคิดว่ารายได้ในแต่ละเดือนเพียงพอสำหรับครัวเรือนของท่านหรือไม่

☐ 1) เพียงพอและมีเหลือเก็บ จำนวนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน ..... บาท

☐ 2) เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ

☐ 3) ไม่เพียงพอ เพราะ.....

18. ปัจจุบัน ท่านหรือสมาชิกครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่

☐ 1) ไม่มี ☐ 2) เคยมี แต่ใช้หนี้หมดแล้ว เนื่องจาก.....

☐ 3) มี **(ตอบคำถาม 18.1–18.3)**

18.1 มีหนี้จำนวน.....บาท

18.2 ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่นำมาใช้จ่ายเพื่อ

☐ 1) ค่าใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือน ☐ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน

☐ 3) การศึกษาบุตร ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

18.3 ท่านสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลาใช่หรือไม่

☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

19. การครอบครองที่ดินของท่าน

ที่ดินสำหรับ	สิทธิ์	จำนวน
สร้างบ้าน	☐ ของตัวเอง	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
การเกษตร	☐ ของตัวเอง	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
กิจการ / ค้าขาย / สำนักงาน	☐ ของตัวเอง	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	.....ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	.....ไร่.....งาน.....ตรว.

20. บทบาทของท่านในชุมชน / อำเภอ / จังหวัด / ประเทศ

20.1) ผู้นำชุมชน / ผู้นำกลุ่ม / คณะกรรมการ (ระบุ 3 ตำแหน่งหน้าที่ ๆ สำคัญที่สุด)

1) .....

2) .....

3) .....

20.2) ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มอะไรบ้าง (ระบุชื่อกลุ่ม 3 ลำดับที่สำคัญที่สุด)

1) .....

2) .....

3) .....

20.3) ไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมใดๆ ในงานของชุมชน เนื่องจาก.....

21. คนในชุมชนหรือหมู่บ้านที่ท่านอยู่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร

☐ 1) เกษตรกรรม ☐ 2) รับจ้างทั่วไป

☐ 3) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ 4) พนักงานบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรม

☐ 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ 5) อื่นๆระบุ.....

22. ท่านรู้สึกว่าคุณภาพความสัมพันธ์ของตัวท่านกับคนในชุมชน ในภาพรวมเป็นอย่างไร

☐ **1) ดี** ☐ **2) ปานกลาง** ☐ **3) น้อย** ☐ **4) ไม่ค่อยดี**	**เพราะ**

23. ความรู้ของท่านเกี่ยวกับชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน อยู่ในระดับใด

☐ **1) ดี** ☐ **2) ปานกลาง** ☐ **3) น้อย** ☐ **4) ไม่ค่อยดี**	**เพราะ**

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

24. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน ณ ปัจจุบัน

☐ 1) ปริญญาตรี สาขา (ระบุ) .....มหาวิทยาลัย.....

☐ 2) ปริญญาโท สาขา (ระบุ) .....มหาวิทยาลัย.....

☐ 3) อื่นๆ ระบุ .....

25. ระดับการศึกษาที่ท่านจบจากมหาวิทยาลัยชีวิต

☐ ปริญญาตรี เข้าศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ..... กำลังศึกษาชั้นปีที่ ..... สาขาวิชา ..... ศรช. / ศปจ.	☐ ปริญญาโท เข้าศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ..... กำลังศึกษาชั้นปีที่ ..... สาขาวิชา ..... คาดว่าจะจบปี .....

ศรป.	
<u>พื้นที่เรียนรู้หลัก</u>ของกลุ่ม คือ บ้าน / ชุมชน .....ตำบล.....อำเภอ .....จังหวัด	

26. ทำไมท่านจึงเลือกสาขาวิชานี้ (ระบุเหตุผลหลัก).....
27. ระยะทางจากที่พักของท่านขณะศึกษามาที่ศูนย์การเรียนรู้ ..... กิโลเมตร
28. เดินทางโดยวิธีใด

    ☐ 1) เดิน / จักรยาน ☐ 2) รถโดยสาร ☐ 3) พาหนะส่วนตัว

    ☐ 4) อาศัยพาหนะเพื่อนเรียนร่วมรุ่น ☐ 5) อื่นๆ.....
29. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เฉลี่ยต่อเดือน

รายการ	ระบุ (บาท)
1. ค่าเดินทาง	..... บาท
2. ค่าที่พัก	..... บาท
3. ค่าอุปกรณ์การศึกษา / กิจกรรม	..... บาท
4. อื่นๆ ระบุ	..... บาท

30. ค่าเล่าเรียนของท่าน ส่วนใหญ่มาจาก

    ☐ 1) เงินของตัวเอง ☐ 2) เงินของบิดา/มารดา

    ☐ 3) เงินกู้ยืมนอกระบบ ☐ 4) เงินกู้ธนาคาร

    ☐ 5) ยืมเงินจากกองทุน ☐ 6) ยืมเงินจากเพื่อนเรียนด้วยกัน

    ☐ 7) มีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ คือ .....

    ☐ 8) อื่นๆ .....
31. ท่านเคยมีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตบ้างหรือไม่

    ☐ 1) ไม่เคยมี ☐ 2) เคยมี

    ☐ 3) เคยมี และยังค้างจ่าย เนื่องจาก .....
32. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต จากแหล่งใด **(เลือกได้หลายข้อ)**

    ☐ 1) วิทยุ / โทรทัศน์ ☐ 2) อินเตอร์เน็ต/เว็บไซต์

    ☐ 3) สื่อสิ่งพิมพ์/หนังสือพิมพ์ ☐ 4) คำบอกกล่าวจากนักศึกษา / ศิษย์เก่า

    ☐ 5) บุคคลใกล้ชิด / ครอบครัว / ญาติพี่น้อง ☐ 6) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ค

    ☐ 7) อื่นๆ ระบุ .....
33. ท่านเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตด้วยการตัดสินใจของตัวท่านเองหรือมีผู้อื่นชักชวน

    ☐ 1) ตัดสินใจด้วยตนเอง ☐ 2) มีผู้อื่นชักชวน **(ตอบคำถามข้อ 33.1 ด้วย)**

33.1 ใครเป็นผู้ชักชวน

☐ 1) เพื่อนที่เรียน/เคยเรียนที่นี่ ☐ 2) อาจารย์ที่สอนที่นี่ ☐ 3) อื่น ๆ ระบุ.....

34. เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต กรุณา √ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านตามจริง

เหตุผล	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย
1) ต้องการใบปริญญาบัตร			
2) การยอมรับทางสังคม			
3) ความภาคภูมิในตนเองและครอบครัว			
4) อื่นๆ ระบุ.....			

35. จากข้อ 34 ท่านมีเหตุผลอื่น ๆ อีกหรือไม่ ถ้ามี กรุณาตอบตามความเป็นจริง (**สำคัญที่สุด ไม่เกิน 3 ข้อ**)

☐ 1) ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ☐ 2) นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

☐ 3) ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ☐ 4) ต้องการใช้ความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

☐ 5) อยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชน ☐ 6) อยากเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

☐ 7) ต้องการเป็นผู้นำชุมชน/มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

☐ 8) อื่น ๆ ระบุ .....

36. ครอบครัวของท่าน **<u>สนับสนุน</u>** ให้ท่านเรียนในมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่

☐ 1) สนับสนุน ☐ 2) ไม่สนับสนุน ☐ 3) เริ่มแรกไม่สนับสนุน ต่อมาสนับสนุน ☐ 4) ไม่มีความคิดเห็นใด	เพราะ

37. ท่านทราบเกี่ยวกับปรัชญา และแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต หรือไม่ ทราบว่าอย่างไร

☐ 1) ไม่ทราบ

☐ 2) ทราบ ว่าอย่างไร กรุณาระบุ.....

38. ท่านเคยได้ยินคำว่า **<u>การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง</u>** หรือไม่ ได้ยินจากใคร และในมุมมองของท่านคืออะไร

☐ 1) ไม่เคยได้ยิน ☐ 2) เคยได้ยิน (**กรุณาตอบคำถามข้อ 38.1–38.2 ด้วย**)

38.1 ท่านเคยได้ยินจากแหล่งข้อมูลใด (**ตอบได้หลายข้อ**)

☐ 1) เพื่อนนักศึกษา ☐ 2) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยชีวิต

☐ 3) วิทยากร / ปราชญ์ชุมชม ☐ 4) เจ้าหน้าที่ / บุคลากร ของรัฐ

☐ 5) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ค ☐ 6) เว็บไซต์ / โทรทัศน์ / วิทยุ

☐ 7) แหล่งอื่นๆ ระบุ.....

38.2 การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

39. ท่านเคยได้ยินคำว่า **<u>การสร้างเสริมพลังอำนาจ</u>** หรือ **<u>การเสริมพลังอำนาจ</u>** หรือไม่ ได้ยินจากใคร ในมุมมองของท่านคืออะไร

☐ 1) ไม่เคยได้ยิน ☐ 2) เคยได้ยิน **(ตอบคำถาม 39.1–39.2)**

39.1 ท่านเคยได้ยินจากแหล่งข้อมูลใด **(ตอบได้หลายข้อ)**

☐ 1) เพื่อนนักศึกษา ☐ 2) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยชีวิต

☐ 3) วิทยากร / ปราชญ์ชุมชม ☐ 4) เจ้าหน้าที่ / บุคลากร ของรัฐ

☐ 5) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ค ☐ 6) เว็บไซต์ / โทรทัศน์ / วิทยุ

☐ 7) แหล่งอื่นๆ ระบุ.....

39.2 การสร้างเสริมพลังอำนาจ ในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

40. ท่านได้เรียนรู้เกี่ยวกับ**<u>เศรษฐกิจพอเพียง</u>** แล้วหรือยัง ในมุมมองของท่านคืออะไร

☐ 1) ยังไม่ได้เรียนรู้ เพราะ .....

☐ 2) ได้เรียนรู้แล้ว **(ตอบคำถาม 40.1)**

40.1 เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

41. จุดเน้นของการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิตคืออะไร ในมุมมองของท่าน.....

42. การเรียนรู้ด้วย 4 แผน คือ **แผนชีวิต แผนการงาน/อาชีพ แผนสุขภาพ และแผนรายได้/เศรษฐกิจ** ในมุมมองของท่าน คิดว่า<u>เป็นประโยชน์หรือไม่</u> มากน้อยเพียงใด อย่างไร

☐ 1) ไม่เป็นประโยชน์ ☐ 2) เป็นประโยชน์ มาก ☐ 3) เป็นประโยชน์ พอสมควร/ปานกลาง ☐ 4) เป็นประโยชน์ น้อย	เพราะ

43. เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมในวิชา หรือกลุ่มวิชา ที่ท่านประทับใจที่สุด คืออะไร เพราะเหตุใด (กรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

อันดับ	กิจกรรม / วิชา/ กลุ่มวิชา ที่ท่านประทับใจมากที่สุด	เหตุผล
1		
2		
3		

44. ท่านทราบหรือไม่ว่ามหาวิทยาลัยชีวิต**<u>คาดหวังให้ท่านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่</u>** และเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

☐ 1) ไม่ทราบ ☐ 2) ทราบ และเห็นด้วย ☐ 3) ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย	เพราะ

45. ปัญหา–อุปสรรคสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตในมุมมองของท่านคือ (**ตอบได้หลายข้อ**)

ปัญหา–อุปสรรค	**เพราะ**
☐ 1) ไม่มีปัญหาอุปสรรค	
☐ 2) ตัวท่านเอง/ตนเอง	
☐ 3) คนในครอบครัว	
☐ 4) รายได้/รายจ่ายในครอบครัว	
☐ 5) ระยะทาง/การเดินทาง	
☐ 6) วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต	
☐ 7) อื่นๆ ระบุ.....	

46. ความรู้สึกของท่านต่อการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยชีวิต รู้สึกว่า คุ้มค่าหรือไม่ เพราะเหตุใด

☐ 1) ไม่คุ้มค่า ☐ 2) คุ้มค่า	เพราะ

47. ท่านคิดว่า เหตุผลที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ท่านสามารถศึกษาจนสำเร็จและได้รับปริญญาตามที่มุ่งหวัง คือ อะไร .....

ส่วนที่ 3: การประเมินความพึงพอใจต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารจัดการ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต มากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้						
1	รายวิชาและเนื้อหาของแต่ละรายวิชาน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของท่านหรือผู้เรียน					
2	หลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียนสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน					
3	กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น มีประโยชน์ ตรงตามประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียนและชุมชน					
4	ระยะเวลาการเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
5	ระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม					
6	ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
7	เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
8	ทำให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และปรับตัวได้เหมาะสม ทันยุค ทันสมัย					
ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน						
9	สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ					
10	ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก					
11	มีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย					
12	มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำอย่างดี					
พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน						
13	ศูนย์การเรียนรู้อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก					
14	มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์					
15	เป็นแหล่งภูมิปัญญา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่มีคุณภาพระดับใช้การได้ดี					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
16	มีปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชน/ศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถให้ทั้งสติและปัญญาที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ มีคุณค่ามาก					
17	มีชุมชนเป็นห้องเรียน หรือ เปิดกว้างให้ชุมชนและผู้สนใจทุกคนเข้ามาร่วมเรียนรู้					
กระบวนการเรียนรู้						
18	ส่งเสริมการคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนแต่ละคน					
19	เน้นบทบาทผู้เรียน เปิดโอกาส/ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่					
20	วิธีการเรียนการสอนสร้างสรรค์ ไม่น่าเบื่อ					
21	ปลูกฝังความเป็นผู้นำ/การแสดงบทบาทในชุมชน					
22	ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
23	มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง					
24	มีการนำเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้					
25	มีการทบทวนหลังการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ (After action review – AAR)					
อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ						
26	มีความตรงต่อเวลา					
27	เข้าสอนสม่ำเสมอ					
28	มีความตั้งใจสอน เตรียมการสอนเป็นอย่างดี					
29	เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในองค์ความรู้ที่สอน					
30	มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี					
31	เข้าใจบริบทชีวิตของผู้เรียนและชุมชน					
32	สามารถถ่ายทอดได้ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุมีผล และอื่นๆ					
33	มีจิตวิทยาในการให้ความรู้					
34	เอาใจใส่ ใจกว้าง รับฟัง/เคารพความคิดเห็นของผู้เรียน					
อาจารย์พี่เลี้ยง						

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
35	เป็นผู้ที่มีบทบาททางสังคมในพื้นที่เรียนรู้ เช่น เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของกลุ่ม/ชุมชน/ศูนย์					
36	มีประสบการณ์ขับเคลื่อนชุมชน สามารถนำการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้					
37	เป็นผู้ที่รู้บริบทของพื้นที่ รู้จักคน ภูมิประเทศ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ สามารถสนับสนุนข้อมูลของพื้นที่เรียนรู้					
38	เป็นผู้มีบารมี น่าเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจของชุมชน					
39	มีทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนและการพัฒนาโครงงานชุมชนด้านต่างๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน					
40	สามารถใช้เครื่องมือทางการศึกษาหลากหลายแบบ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
41	ช่วยนักศึกษาประสานงานและคัดเลือกพื้นที่เรียนรู้ รวมถึงช่วยระบุหรือค้นหาแกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมเรียนรู้					
42	ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นของการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษา					
43	สามารถบูรณาการวิชาต่างๆในภาคการศึกษานั้นกับการพัฒนาชุมชน มีแผนและรายละเอียดของกิจกรรมก่อนนำนักศึกษาเข้าชุมชน					
44	จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้นักศึกษา แกนนำชุมชน และผู้แทนหน่วยงานมาร่วมทบทวนสถานการณ์ของชุมชนในประเด็นต่างๆ ระบุปัญหาหรือความต้องการของชุมชนที่จะใช้เป็นสาระของการเรียนรู้ วางแผน จัดทำโครงงานชุมชนและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกับชุมชน					
45	จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่ครบถ้วน โดยครอบคลุมทุกส่วนของวงจร วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
46	รอบรู้ทั้งศาสตร์สากลและภูมิปัญญา สามารถให้การแนะนำ และช่วยให้นักศึกษาและชุมชนตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาได้เหมาะสม					
47	แสดงออกถึงการเป็นหนึ่งในสมาชิกทีมร่วมกับนักศึกษา ในฐานะผู้นำทีม และค่อยๆ ถอยไปเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษาได้นำหรือดำเนินการตามความเหมาะสม					
48	มีความเอาใจใส่และความจริงใจต่อชุมชนและนักศึกษา มีเวลาให้กับชุมชน และเต็มใจกับพันธะผูกพันระยะยาว เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชน					
49	แสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักศึกษาและชุมชน					
50	มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง”					
51	มีความสามารถในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับนักศึกษาและชุมชน สามารถถ่ายทอดหลักการ ความรู้ วิธีการได้ดี ไม่ทำให้นักศึกษาและชุมชนสับสนหรือเกิดความขัดแย้ง					
52	เฝ้าระวังและติดตามผลการพัฒนานักศึกษา แกนนำชุมชน และผลการพัฒนาชุมชน รวมทั้งแนะนำแนวทางการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
53	ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาและแกนนำชุมชนได้เรียนรู้การบริหารโครงงาน การหาทุนหรือทรัพยากร การสร้างทีมงาน การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหาอุปสรรคด้วยมาตรการทางวิชาการและมาตรการทางสังคม การสร้างเครือข่าย การกำกับและประเมินผล					
54	ร่วมสรุปบทเรียน จัดการความรู้ และให้ความช่วยเหลือในการทำรายงานของนักศึกษา และการสะท้อนข้อมูล ความรู้ และผลการพัฒนากลับสู่ชุมชน					
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้						
55	ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
56	มีอุปกรณ์เครื่องมือ สำหรับปฏิบัติจริง เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน					
57	มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพ ทำให้เข้าใจง่าย การเรียนรู้ไม่สะดุด					
การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน						
58	สามารถขวนขวายหาความรู้ที่สำคัญเพิ่มเติมด้วยตนเองตลอดเวลา					
59	สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่เรียนสู่การปฏิบัติได้จริง					
60	คิดริเริ่ม วางแผน ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สำคัญ ไม่รอเวลา					
61	มีความสามารถในการคิดค้น/พัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					
62	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น/ใจกว้างขึ้น					
63	คิดนอกกรอบ เปลี่ยนแปลงวิธีคิด/วิธีมองสิ่งรอบตัว					
64	แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี/มีความสุขุมรอบคอบมากขึ้น					
65	มีอาชีพที่มั่นคง สุจริต มีความภูมิใจ					
66	สามารถลดรายจ่ายลงได้ มีเงินออมเพิ่มขึ้น					
67	สามารถพัฒนา/ต่อยอดธุรกิจหรืออาชีพของตัวเองได้อย่างรอบคอบ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน					
68	ครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
69	ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับมากขึ้น					
70	มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น					
71	มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสามารถใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม					
72	มีจิตอาสา ต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพิ่มมากขึ้น					
73	แสดงออกถึงภาวะผู้นำด้านการจัดการชุมชน สามารถประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลและหน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้ดี					
74	มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน/ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
75	ใส่ใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว/ความเป็นอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมากขึ้น					
76	**ตัวผู้เรียนและครอบครัว**เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา					
77	**ชุมชน**เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา					
78	ผู้เรียนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี					
79	มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการชีวิต **ตนเอง ครอบครัว**ดีขึ้นทุกด้าน					
80	มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการ **ชุมชน**ดีขึ้นทุกด้าน					
ความพึงพอใจในภาพรวม						
81	**ความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง ในภาพรวม**					

ส่วนที่ 4 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์หลังสำเร็จการศึกษา

4.1 ท่านได้ทำโครงการอะไรบ้างที่เป็นความร่วมมือกับชุมชน และ/หรือเป็นประโยชน์ต่อชุมชน รวมโครงการที่ทำไปแล้ว กำลังทำอยู่ หรือว่าวางแผนจะทำในอนาคต (ระบุไม่เกิน 3 ข้อ)

ชื่อโครงการ	เดือน / ปี ที่ทำ	ร่วมกับ	ประโยชน์ที่ได้รับ
1.			
2.			
3.			

4.2 มีการนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้จากการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ใน**<u>การปรับปรุง/เปลี่ยนแปลง/พัฒนา</u>ตนเอง ครอบครัว และชุมชน** ในด้านใดบ้าง อย่างไร

การเปลี่ยนแปลง	ระบุ (ไม่เกิน 3 ข้อที่สำคัญ)
ตนเอง	1. 2. 3.
ครอบครัว	1. 2. 3.
ชุมชน / สิ่งแวดล้อม	1. 2. 3.

4.3 ท่านมี**<u>บทบาทในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง</u>**หรือไม่ อย่างไร และมีปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข อย่างไร

1) ไม่มี เพราะ .....

2) มี (กรุณาระบุ)

บทบาทในเรื่อง.....

ปัญหา / อุปสรรคที่พบ.....

แนวทางแก้ไข .....

4.4 มีการนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้รับไปต่อยอดองค์ความรู้เดิม หรือไม่ อย่างไรบ้าง **(ระบุไม่เกิน 2 ข้อที่สำคัญที่สุด)**

1).....

2).....

4.5 มีการนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อให้กับผู้อื่น หรือไม่ อย่างไรบ้าง **(ระบุไม่เกิน 2 ข้อที่สำคัญที่สุด)**

1).....

2).....

4.6 ท่านได้แนะนำให้ผู้อื่นเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่ กี่คน มีใครบ้าง

☐ 1) ไม่ได้แนะนำ เพราะ.....

☐ 2) แนะนำ **(ตอบคำถามข้อ 4.6.1–4.6.2)**

4.6.1 จำนวนคนที่ท่านได้แนะนำให้มาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต.....คน

4.6.2 กรุณาระบุชื่อ-นามสกุล สูงสุด 3 คน

คนที่ 1.....คนที่ 2.....คนที่ 3.....

4.7 ท่านได้ทำในสิ่งที่เสริมสร้างชื่อเสียงหรือเป็นคุณประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่ อย่างไร

☐ 1) ยังไม่ได้ทำ เพราะ.....

☐ 2) ได้ทำแล้ว กรุณาระบุรายละเอียด

ชื่อเสียงในเรื่อง 1) .....

2) .....

ส่วนที่ 5 จุดเด่น/จุดแข็ง/ศักยภาพ/ข้อจำกัดของมหาวิทยาลัยชีวิต: กรุณาสะท้อนตามความจริง เพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับต่อชุมชนและสังคม

5.1 จุดเด่น / จุดแข็ง / ศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้/มหาวิทยาลัยชีวิตที่สำคัญที่สุด 3 ลำดับในมุมมองของท่าน

1).....

2).....

3).....

5.2 จุดอ่อน/ข้อจำกัด/สิ่งที่ต้องการให้ปรับปรุง/แก้ไข/เปลี่ยนแปลง/พัฒนา

1).....

2).....

3).....

5.3 ในอนาคต ท่านมีแนวทางที่จะสนับสนุนให้การศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชนยังคงอยู่ต่อไปในพื้นที่อย่างไร

1).....

2).....

3).....

ดำเนินการโดย
โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก
และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.), บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน